

Četvrtak, 25. avgust 2005.
Svedok Vojislav Šešelj
Otvorena sednica
Optuženi je pristupio Sudu
Početak u 9.07 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, nastavite s glavnim ispitivanjem.

GLAVNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Juče smo stali kod uloge vojske i pozicije koju je vojska imala u to vreme. U članu, odnosno paragrafu 85 ovog hrvatskog dela, budite ljubazni pa potražite ga ...

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: 85, rekli ste?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, da. Hrvatskog, to vam je na strani 24 toga dela. Pošto ovde ova knjiga nije po stranama nego po delovima.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Našao sam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovde se konstatuje da je tamo, dakle u Hrvatskoj, da sad ne ulazim u te datume, mada su i oni, naravno, potpuno apsurdni s obzirom na stanje u Jugoslaviji tada, kaže da je postojala "delimična okupacija". Molim vas da mi objasnite, vi ste bili tamo, a pratili ste i tok događaja, a znate istoriju. Da li je moguće da neko okupira neke teritorije na kojima živi, gde mu je kuća i njeni temelji koje su udarili još njegovi pradedovi vekovima i da se ujutru probudi i da mu kažu da je on okupirao tu teritoriju? Da

li je to negde zabeleženo, vi ste se bavili teorijskim radim pa da li znate nešto o tome?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: To je nemoguće, naravno, gospodine Miloševiću. U celoj Republici Hrvatskoj u toku 1991. godine, nije bilo nikakve okupacije. Bila je na delu hrvatska separatistička pobuna koja je nelegalna, protivustavna, dakle protivpravna. A jedina legalna oružana sila bila je Jugoslovenska narodna armija. Totalna je besmislica reći "postojala je delimična okupacija počev od 8. oktobra 1991. godine". 8. oktobra 1991. godine hrvatsko separatističko rukovodstvo je jednostrano proglasilo nezavisnost. Međutim, Hrvatska nije bila međunarodno priznata kao nezavisna država. Ono je i dalje bilo nelegalno. I posle 8. oktobra u Hrvatskoj je bio na delu oružani sukob. Ali oružani sukob unutrašnjeg karaktera, zapravo građanski rat izazvan separatističkom pobunom. Jugoslovenska narodna armija nije mogla biti okupator ni na jednom delu tada još uvek postojeće SFRJ, Jugoslavije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li su Srbi u Krajini mogli da izvrše tu okupaciju svojih kuća i svojih mesta?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Apsolutno je nemoguće da izvrše okupaciju svojih sela, svojih gradova i svojih kuća i imanja. Srbi su u svim tim delovima Krajine bili većinsko stanovništvo i uglavnom su i na lokalnim izborima osvajali lokalnu vlast. Srbi su, jednostavno, tamo se organizovali da se zaštite od novouspostavljenog hrvatskog ustaškog režima koji se već pozivao i na ideologiju i na simboliku ustaškog fašističkog režima iz Drugog svetskog rata.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je vojska, pošto smo tom temom se bavili, delimično, juče, da li je vojska koja je na toj teritoriji 70 godina, imala svoje garnizone, kasarne i sve to i uostalom legitimno postojala na toj teritoriji, a zatim te 1991. godine opkoljena u kasarnama i izložena određenim pritiscima do ubijanja, mogla da bude tretirana kao okupator? Kad se ona tu našla? Došla je 70 godina pre toga, sastavljena od svih pripadnika građana Jugoslavije i odjednom je proglašena za okupatora ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, vi sada kombinujete pitanje i komentare. Postvite jasno pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je, generalno, s obzirom na svoj status vojska mogala biti okupator i da li je konkretno u 1991. godini, s obzirom na događaje koji su se odnosili na nju, mogla biti okupator?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Apsolutno nije mogla biti okupator. Rekao sam već, bila je jedina legalna vojna sila, a vojna sužba bezbednosti je dokumentovano prezentovala javnosti, to je bilo na svim televizijama još u januaru 1991. godine, podatke o ilegalnom naoružavanju hrvatskih paravojnih formacija, pre svega takozvanog "Zbora nacionalne garde". Ogomne količine naoružanja stizale su preko Mađarske (Hungary). To naoružanje je manjim delom bilo mađarske proizvodnje, a najvećim delom naoružanje sa skladišta bivše Istočne Nemačke (GDR, German Democratic Republic) koje je nemačka vlada želela što hitnije da rasformira, likvidira, a dobro joj je došlo da svoje saveznike među hrvatskim separatistima na taj način naoruža. O tome postoji detaljno svedočenje hrvatskog generala Martina Špegelja koji je prethodno bio general Jugoslovenske narodne armije i komandant Zagrebačke armijske oblasti, potom komandant Teritorijalne obrane Hrvatske. On detaljno u svojoj knjizi ...

SUDIJA ROBINSON: Hvala, hvala, gospodine Šešelji. Hvala. Gospodine Šešelji, hteo sam da vas pitam da li je jedini razlog zbog koga vi kažete da nije postojala okupacija nakon 8. oktobra 1991. godine to što vi ne priznajete hrvatsku nezavisnost počev od tog dana?

SVEDOK ŠEŠELJ: Vi kažete da ja ne priznajem. Niko živ u svetu nije priznavao hrvatsku nezavisnost.

SUDIJA ROBINSON: Ne, ja vas pitam da li je to razlog.

SVEDOK ŠEŠELJ: To je razlog, ali ne jedini. Jugoslavija još postoji kao

međunarodno priznata država. Nije priznato još bilo ni otepljenje Slovenije, iako se JNA sporazumno povukla iz Slovenije. Jugoslavija kao država, ona prethodna velika Jugoslavija i dalje je postojala, bila subjekt međunarodnog prava, bila članica Ujedinjenih nacija (United Nations) i niko u svetu nije dovodio u pitanje njen teritorijalni integritet.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Predlažem vam da u vezi sa ovim odgovorom sad pročitate član 110, znači samo nekoliko listova dalje, na stranici 27 ovog istog, ne član nego paragraf, kako ga nazivaju, 110. Pročitajte ga, molim vas.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Pa ovde se otvoreno priznaje, "SFRJ je postojala kao suverena država do 27. aprila 1992. godine kada je usvojen Ustav Savezne Republike Jugoslavije kojim je zamenjen Ustav Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije iz 1974. godine." To se ovde u optužnici otvoreno priznaje. A proglašenju Savezne Republike Jugoslavije prethodilo je međunarodno pravno priznanje na nelegalan način, Slovenije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Makedonije. Zašto kažem na nelegalan način? Po međunarodnom pravu nije se mogla priznati nezavisnost novostvorenih država i na teritorijama koje nisu bile pod kontrolom centralne vlasti. Hrvatska je priznata, pre svega od strane Vatikana (Vatican) i Nemačke (Germany), a onda i ostalih zapadnih sila kao nezavisna država, mada centralna vlast u Zagrebu nije kontrolisala ni trećinu teritorije, dve trećine je kontrolisala, trećinu nije kontrolisala.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Šešelji, gospodin Najs (Nice) će uskoro da ustane i da kaže da vi ovde niste u svojstvu pravnog stručnjaka, jer da jeste, zato je trebalo prethodno da se da obaveštenje. Prema tome, iako vi jeste pravnik i profesor prava, morate to da imate na umu. Ovo su sporna pravna pitanja koja će morati da reši ovo Pretresno veće. Vi ste ovde svedok o činjenicama.

SVEDOK ŠEŠELJ: Gospodine Robinson (Robinson), ja i svedočim o

isključivo o činjenicama, ali moram uz te činjenice dati i određeno obrazloženje. Znae, nisam vam ja nepismen ili polupismen svedok ovde, pa koji nagađa o činjenicama. Ja za svaku činjenicu koju iznosim imam utemeljenje u realnom stanju stvari i faktičkom i pravnom.

SUDIJA ROBINSON: Ja sam vam do sada dao nešto manevarskog prostora. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, pretpostavljam da se to vaše upozorenje ne odnosi na činjenicu da je gospodin Šešelj pročitao sada paragraf 110 u kome je ova druga strana napisala da je SFRJ postojala kao suverena država do 27. aprila 1992. godine. Pa ne bih valjda to mogao da shvatim kao jednu od činjenica koja bi bila za njih sporna.

SUDIJA ROBINSON: Da, gospodine Miloševiću. Uzeo sam to u obzir. Ja sada govorim o svojstvu u kome svedok ovde svedoči. Molim vas, nastavite sa ispitivanjem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta su oni priznali to možete bolje da vidite ako otvorite tačku 89 i 90, zamoliću vas da pročitate i jednu i drugu, jer to su pisali pre nego što su dobili naredbu da podnesu optužnicu za Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu. Pročitajte, molim vas, ove tačke 89 i 90.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: "Za sve vreme na koje se odnosi ova optužnica ..."

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne, ne, 89 i 90 kosovskog dela.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: A kosovskog.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, da.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: "Krajem juna 1991. godine, SFRJ je počela da se raspada u nizu ratova koji su usledili jedan za drugim. U Republici Sloveniji, dalje u tekstu 'Slovenija', Republici Hrvatskoj, dalje u tekstu 'Hrvatska' i Bosni i Hercegovini. Slovenija je 25. juna

1991. godine proglasila nezavisnost od SFRJ što je dovelo do izbivanja rata. Mirovni sporazum postignut je 8. jula 1991. godine. Hrvatska je svoju nezavisnost proglasila 25. juna 1991. godine što je dovelo do borbi između hrvatskih vojnih snaga s jedne strane i JNA, paravojnih jedinica i Vojske Republike Srpske Krajine s druge strane. Bosna i Hercegovina proglasila je nezavisnost 6. marta 1992. godine što je ...

SUDIJA ROBINSON: Moram da vas zaustavim. Čitate paragrafe 89 i 90?

SVEDOK ŠEŠELJ: To je kosovska optužnica.

SUDIJA ROBINSON: A Kosovska optužnica, znači vratili ste se na Kosovo. Nije na vama da čitate optužnicu. Gospodine Miloševiću treba to da sažmete i zatim da postavite vaše pitanje putem sažetku tih paragrafa. Mi znamo da je svedok pismen i da može da čita. Nema potrebe da sve to čita.

SVEDOK ŠEŠELJ: I da piše, gospodine Robinson.

SUDIJA ROBINSON: Izvrsno, uzeću to u obzir.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovo se odnosi, ovo je dokument, njihov, kojim oni iznose optužbe za Kosovo. Ali se ovi paragrafi, da li primećujete, odnose na Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu. Jeste li to videli?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle ovde se decidno kaže, ta je optužnica napisana dok još nisu dobili naredbu da podnesu optužnicu za Hrvatsku i Bosnu, pa nisu ni znali da će to morati da rade. Hrvatska je svoju nezavisnost proglasila ...

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, ja neću sebi da dozvolim da se uključujem u debatu o ovim stvarima koje optuženi želi da iznese. Jasno je da to nema nikakve veze sa ovim svedokom. Pozivam Pretresno veće

da prinudi svedoka da svedoči o činjenicama.

SUDIJA ROBINSON: Da čujem koje pitanje želite da postavite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle u 89. tački kaže da je to što je proglasila nezavisnost dovelo do rata. A u 90. za Bosnu i Hercegovinu takođe kažu da je proglašenje nezavisnosti dovelo do rata širih razmera. E sad, ja vas pitam, pošto je ovo, odnosi se na Bosnu i na Hrvatsku. Kako je to ...

SUDIJA ROBINSON: Ovde znači stoji navod da je proglađenje nezavisnosti dovelo do rata, to je činjenično pitanje. Koje pitanje želite da postavite gospodinu Šešelju?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja hoću da ga pitam da li može, ako drugi proizvedu rat, da li može da se govori o zločinačkom poduhvatu bilo koga u Srbiji ...

SUDIJA ROBINSON: Ne, neću to da dozvolim. To je čisto nagađanje. To nije primereno pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Kako Srbi mogu da ostvaruju neke ciljeve i planove kroz rat koji su izazvali drugi? To pitam i to je sasvim legitimno pitanje.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ne, to su argumenti koje ćete da iznesete u vašoj završnoj reči. To nije nešto o čemu može da svedoči ovaj svedok.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, tačka 22 ovog hrvatskog dela, mislim da je isto tako tačka 22 i bosanskog dela, govori, isključivo se odnosi na gospodina Šešelja. Dakle on je, on je, kako se u tački 9 ...

SUDIJA ROBINSON: Pa zar to već niste obradili? 22. Niste li već gov-

orili o pitanju podrške gospodina Šešelja srpskim dobrovoljcima?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da se raspravimo oko toga. Dakle, ovo je reč o zajedničkom zločinačkom poduhvatu. U tački 9, gospodin Šešelj, pogledajte samo drugi deo, ja ću vam pročitati ...

SUDIJA ROBINSON: Tačka 9, čega?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: "Svaki učesnik", ovo napred se piše da sam ja bio ovaj, taj, udruženi zločinački poduhvat i onda kaže: "Svaki učesnik ili saizvršilac udruženog zločinačkog poduhvata odigrao je svoju ulogu ili više uloga koje su značajno doprinosile ukupnom cilju poduhvata, uloga tih učesnika ili saizvršilaca između ostalog uključuju sledeće", i onda dve tačke, a onda se pod tim nabranjem u tački 22 nalazi vaše ime. Počinje tačka 22: "Vojislav Šešelj", znači vi ste ubrojani u taj udruženi zločinački poduhvat pa vas zato i pitam ovo što vas malopre pitam. Kako to kad rat izazovu drugi, vi ostvarujete, na čelu samnom, zločinačke planove udruženog zločinačkog poduhvata ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ja sam o tom pitanju već doneo odluku. Morate da nastavite ispitivanje s drugim pitanjem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa evo, preći ću na, preći ću na drugo pitanje, ali takođe ću da citiram ovo u tački 22. Ove epitete koje ste ovde ...

SUDIJA ROBINSON: O čemu? Zbog čega vi to ponovo citirate? Svi to imamo pred sobom. Ako imate konkretno pitanje, postavite ga. Hajde da idemo dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Zbog toga što smatram da gospodin Šešelj treba da odgovori na pitanja koja se tiču omiljene teme gospodina Najsa i ostalih, koji se tiču Velike Srbije. Naime, gospodine Šešelj, ove dobrovoljce koje ovde pominju kako kažu "poznati četnici, šešeljevci i šešeljevi ljudi", to smo raščistili juče u vezi sa dobrovoljcima i nji-

hovim statusom i tako dalje. A onda poslednja rečenica ove tačke 2 glasi: "Pored toga, otvoreno je zagovarao i podsticao stvaranje Velike Srbije nasiljem i drugim protivpravnim sredstvima i aktivno učestvovao u ratnoj propagandi i širenju međunacionalne mržnje". Dakle, vi ste ovde direktno u optužbama koje se ovde meni nalaze, navedeni kao učesnik zločinačkog poduhvata i ja želim da vas pitam sada, u ovom delu o podsticanju, o nasilju i protivpravnim sredstvima kojima ste vi nastojali da ostvarite Veliku Srbiju i o širenju nacionalne mržnje. Da bismo došli do jasnih objašnjenja, prvo da vidimo koliko to ima veze sa realnim činjenicama, ovo šta ovde piše.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Ovde je samo jedno ...

SUDIJA BONOMI: Prvo, po mom mišljenju vi tu niste postavili nikakvo pitanje. Juče je gospodin Šešelj sasvim jasno dao do znanja da jeste zagovarao koncept Velike Srbije, ali svakako ne nasiljem ni protivpravnim sredstvima. O tome se već nekoliko puta govorilo tokom svedočenja ovog svedoka. Vi niste postavili nikakvo pitanje, a cela ta tema se meni čini tek način da iznosite vaše argumente. A faza iznošenja argumenta je nešto što dolazi mnogo kasnije u suđenju.

SUDIJA ROBINSON: Pređite na neko drugo pitanje, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Robinson, ja ću postaviti konkretna pitanja koja se tiču ovoga i koja zaslužuju objašnjenja. Dakle, gospodine Šešelj, vi ste otvoreno zastupali koncept Velike Srbije. List vaše stranke, kao što smo videli iz citata povodom drugih stvari, se zove "Velika Srbija". Molim vas objasnite o kakvom se koceptu radi?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: To je veoma star ideološki koncept i prvi put je u javnosti figurisao još 1683. godine u vreme turskog poraza pod Bečom (Vienna). Đorđe Branković, istaknuti srpski politički predvodnik tog vremena, obratio se memorandumom austrijskom caru ...

SUDIJA BONOMI: Zašto ne saznamo kako gospodin Šešelj shvata pojam "Velike Srbije" umesto da slušamo o tom konceptu iz XVI ili

XVII veka?

SVEDOK ŠEŠELJ: Gospodine Bonomi (Bonomy), ja upravo shvatam pojam "Velike Srbije" prema njegovom izvornom konceptu iz XVII veka. Ali ovde u velikom broju procesa koji su vođeni pre Haškim tribunalom, a ja sam pročitao skoro sve presude koje su donesene, mnogi svedoci, nepismeni i polupismeni, govore o Velikoj Srbiji, a da nemaju pojma šta to znači. A onda u mnogim presudama to se uzima zdravo za gotovo. Ja kao najveći živi srpski nacionalista i danas vodeći srpski nacionalistički ideolog, mogu vam dati izvorno značenje koncepta "Velika Srbija". I mislim da bi to bilo korisno i za ovaj proces i za ostale procese koji se ovde vode. Jer niko od ovih koji su uključeni prema optužnici u udruženi zločinački poduhvat, niko osim mene nikada nije pomenuo Veliku Srbiju i daleko je bio od svake pomisli da se zalaže za Veliku Srbiju. Moje zalaganje za Veliku Srbiju koje traje više od 30 godina, ovde se pokušava iskoristiti da se pripiše i drugim ljudima koji s tim nemaju nikave veze. Ja sam spreman da poginem za ideju Velike Srbije, ali mi dozvolite da objasnim i šta znači ta ideja, šta znači koncept Velike Srbije. A ja ću se truditi da to bude što kraće i kad istorijska neka pitanja pokrenem, veoma ću ih koncizno saopštiti ako mi dozvolite. Ako vas to interesuje. Ja neću na silu da vas teram da slušate to ako nećete. Ali bih želeo da vam to objasnim.

SUDIJA BONOMI: Gospodine Šešelj i u ovome šta ste do sada rekli, jasno ste dali do znanja da vi imate jedan lični pogled o Velikoj Srbiji i to je ono šta nas zanima. Ne želimo sada da slušamo o detaljima kako je ta teorija evoluirala tokom istorije, osim ukoliko to ne bude relevantno kao rezultat vašeg ličnog shvatanja tog koncepta.

TUŽILAC NAJS: Ja bih želeo da dodam još jednu stvar. Pitanje Velike Srbije spomenuto je na otvaranju suđenja samo u onoj meri u kojoj se to čulo iz usta drugih uključujući i ovog čoveka. To se pojavilo u hrvatskom segmentu optužnice. Na suđenju je to spomenuto prilikom svedočenja svedoka Tužilaštva u istorijskom svedočenju, u onoj meri u kojoj je to bilo nužno. Svedoci koji su pozvani kao eksper-

ti i svedoci o činjenicama prilikom izvođenja dokaza Odbrane, takođe su govorili o tome, Mihajlović, Avramov, Popov, Terzić. Nema nikakve potrebe da se dalje iznosi ekspertiza o tome, a pogotovo ne da to čini svedok koji nije podneo izveštaj eksperta. Ja, uz dužno poštovanje, molim da se usvoji stav sudije Bonomija o tome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, dozvolite mi da vam skrenem pažnju na jednu stvar ...

SUDIJA ROBINSON: Sačekajte, gospodine Miloševiću, Pretresno veće se savetuje ...

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Šešelj, saslušaćemo vas o konceptu Velike Srbije. Možda će biti potrebno, kao što kažete, da se dotaknete i istorije, ali molim vas da tu budete veoma kratki. Govorite nam o savremenom konceptu i recite nam šta vi shvatate, šta podrazumeva pod konceptom Velike Srbije. Dakle, molim vas da budete vrlo kratki.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Šešelj, molim vas ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ne smete da prekidate. Ja sam svedoku postavio pitanje, na to imam pravo. Molim vas da odgovorite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, ja imam ...

SUDIJA ROBINSON: Zaustavio sam vas. Gospodine Šešelj, postavio sam vam pitanje, molim vas da odgovorite.

SVEDOK ŠEŠELJ: Koncept Velike Srbije podrazumeva jedinstvenu srpsku državu u koju će biti uključene sve srpske zemlje gde su Srbi većinsko stanovništvo. Međutim, on se suprotstavlja vekovnim vatikanskim, austrijskim i drugim pokušajima da se srpski narod svede isključivo na pripadnike pravoslavne hrišćanske veroispovesti,

jer srpski narod u svom etničkom biću obuhvata i Srbe pravoslavne i Srbe katolike i Srbe muslimane. Đorđe Branković je od austrijskog cara, kad je austrijska vojska bila u naletu protiv Turaka i oslobađala mnoge srpske zemlje, tražio da se od svih tih srpskih zemalja, a šta su srpske zemlje, tamo gde se govori srpski jezik ... Dakle taj jedinstveni jezik je bio osnovna odrednica pri zaključivanju šta su srpske zemlje. Da se formira posebna jedinica u okviru austrijskog carstva, a austrijski car je prihvatio njegov zahtev, dao mu titulu grofa i postavio ga za despota Banata, Srema i Hercegovine. Sve su to bile srpske teritorije još uvek u turskom ropstvu. Međutim, kad je Austrija (Habsburg Monarchy) oslobodila veliki deo tih zemalja, ona se uplašila ideje jer je srpski narod živio na ogromnom prostoru Balkana i onda su zatočili grofa Đorđa Brankovića u Češkoj (Czech), u gradu Hebu (Heb), davali mu grofovsku apanažu do kraja života, ali mu nisu dozvoljavali da izađe iz Heba. Sledeći put se 1803. godine pojavila ta ideja u memrandumu arhimandrita Pivskog manastira u današnjoj Crnoj Gori, Arsenija Gagovića ruskom caru ...

prevodioci: Molimo da govorite malo spoije zbog prevoda.

SVEDOK ŠEŠELJ: u kome on traži rusku pomoć u oslobađanju svih srpskih teritorija prvo iz turskog ropstva, a onda iz austrijskog ropstva i stvaranje jedinstvene srpske države. Treći put se pojavljuje u memrandumu karlovačkog mitroplita Stevana Stratimirovića iz 1804. godine, čim je izbio veliki srpski ustanak protiv Turaka. To je, dakle, izvorno oslobodilačka ideja. Ta ideja želi oslobađanje svih srpskih zemalja iz turskog ropstva u kome smo mi Srbi živeli pet vekova, iz austrijskog ropstva u kome smo, takođe, vekovima živeli i mletačkog ropstva, u kome smo vekovima živeli.

SUDIJA ROBINSON: Hvala.

SVEDOK ŠEŠELJ: Sad dolazim do najbitnijeg pitanja, gospodine Robinson.

SUDIJA ROBINSON: Znači kratko rečeno, to je koncept jedinstvene

srpske zemlje koja obuhvata sve srpske teritorije gde su Srbi u većini, a to obuhvata i pravoslavne i katoličke i muslimanske Srbe, što je u kontrastu sa vekovnim vatikanskim stanovištem. Dobro, to je jasno. Gospodine Najs ...

SVEDOK ŠEŠELJ: Nisam vam objasnio ključne detalje.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, nisam vas baš sasvim shvatio, da li vi to kažete da to nije važan deo argumenata Tužilaštva?

TUŽILAC NAJS: Mi smo uvek bili pažljivi u vezi s tim.

SUDIJA ROBINSON: Ali koncept Velike Srbije je osnova za spajanje svih optužnica.

TUŽILAC NAJS: O konceptu da svi Srbi žive u jednoj državi i istorijskom konceptu Velike Srbije o kom smo sada detaljno slušali i o kome može dosta argumenata da se kaže, mnogo puta smo slušali u ovoj sudnici. Mi smo uvek prihvatili da optuženi ili nikada nije sam koristio reči "Velika Srbija" ili ih je koristio samo pripisujući drugima. Međutim, drugi, poput ovog čoveka, taj izraz su itekako koristili. I vi ćete u mojoj uvodnoj reči da vidite da sam ja uvek pravio razliku između reči koje su koristili drugi i naših teza, a to je da je motiv ovog optuženog bila želja da svi Srbi žive u istoj državi. Kad ga to nije motivisalo, motivisali su ga drugi ciljevi, njegovi lični ciljevi, ali zasnovani na tom konceptu. Možda će na kraju da ispadne da nema mnogo razlika između realnosti u praksi i jednog i drugog. Međutim jedno je očigledno, istorijski pojam, to nije pojam koji sam ja koristio u vezi sa ovim optuženim. Ja sam u vezi s tim bio veoma oprezan.

SUDIJA BONOMI: Gospodine Šešelji, ja imam jedno pitanje o vašoj definiciji. Vi ste u vaš opis uvrstili i sledeće. Rekli ste, kako se definišu srpske zemlje. To su zemlje gde se govori srpski. Jeste li to zaista mislili da kažete?

SVEDOK ŠEŠELJ: Da.

SUDIJA BONOMI: Da li onda mislite da Hrvati govore srpski?

SVEDOK ŠEŠELJ: Da.

SUDIJA BONOMI: Znači, tom definicijom srpske zemlje obuhvataju celu Jugoslaviju?

SVEDOK ŠEŠELJ: Ne.

SUDIJA BONOMI: Vidite, ja sam zbunjen u vezi s tim vašim izrazom.

SVEDOK ŠEŠELJ: Ja svedočim o tome. Ja želim da vam to objasnim i zaista ću biti kratak.

SUDIJA BONOMI: Ne, vi ste nešto rekli i ja bih želao da to šta ste rekli sada meni razjasnite. Dakle, gde se sve govori srpskim jezikom u vezi sa vašom definicijom Velike Srbije?

SVEDOK ŠEŠELJ: Ogromna većina današnjih Hrvata su Srbi katolici. To ja želim da vam objasnim. Svi Muslimani u Bosni i Hercegovini i u raškoj oblasti odnosno Sandžaku su Srbi muslimani. Pojam "Hrvata" imao je tri etnička značenja kroz istoriju. Prvi Hrvati su bili narod zapadnoslovenskog porekla, bliski Česima i Poljacima. Naselili su se na Balkan između planine Gvozda i Jadranskog mora. Ti prvi Hrvati imali su svoj jezik. On se u lingvistici naziva čakavskim. To je bila mala teritorija u vreme najveće hrvatske države, u vreme kralja Petra Krešimira IV u XI veku, dopirala je do reke Vrbasa. Pretpostavljam da znate, Vrbas je reka koja protiče kroz Banja Luku. Otrilike jedom delu Bosne i Hercegovine. Pod turskim napadima to hrvatsko stanovništvo je izginulo ili se razbežalo u dubinu Evrope, bilo je katoličko. Katolici uglavnom nisu bili spremni da trpe tursku vlast, imali su zemlje iste vere u koje su bežali. I danas imate velika naselja tih izvornih Hrvata u Austriji, Gradište, Slovačkoj (Slovakia), Italiji (Italy), Češkoj i tako dalje. To su, dakle, pravi Hrvati. Kada je

Hrvatska skoro cela pala u tursko ropstvo, onda je mađarski kralj u čijem se sastavu nalazila Hrvatska, deo hrvatskih plemića preselio u Slavoniju u novi etnički supstrat. U Slavoniji su živeli kajkavci ...

SUDIJA BONOMI: Zašto ne možete jednostavno da odgovorite na pitanje? Dakle, gde se sve govorio srpski jezik, danas odnosno u vreme sukoba? Na osnovu vaše definicije Velike Srbije, zašto ne možete jednostavno da mi idgovorite na to pitanje? To je činjenica koja mene zanima.

SVEDOK ŠEŠELJ: Srpski jezik se govorio u Srbiji, u celoj Bosni i Hercegovini, u Crnoj Gori i skoro celoj Hrvatskoj, osim tri županije, Zagrebačkoj, Križevačkoj i Varaždinskoj. To je na zapadu današnje Hrvatske. U XIX veku, po nalogu Vatikana i bečkog dvora, svi Hrvati prihvataju srpski jezik kao svoj književni jezik.

SUDIJA BONOMI: Gospodine Šešelj, mene dalje ovo ne zanima. Ako neko želi da postavi dodatna pitanja, u redu. Mene, zasada, to ne zanima. Mene interesuje definicija. Dakle, Velika Srbija bi uključivala čitavu Bosnu i Hercegovinu, Crnu Goru i gotovo čitavu Hrvatsku, osim one tri županije o kojima ste krenuli da govorite, odnosno o poreklu jezika u tim županijama. Da li je to vaš stav?

SVEDOK ŠEŠELJ: Ja želim ovde da vam stavim do znanja da se koncept Velike Srbije nikako ne može identifikovati sa bilo kakvom praksom progona muslimanskog ili katoličkog stanovništva. U svim programskim aktima Srpskog četničkog pokreta, Srpskog slobodarskog pokreta, Srpske radikalne stranke, mi neprekidno pozivamo na bratsku slogu i jedinstvo Srba pravoslavaca, Srba katolika, Srba muslimana, Srba protestanata i Srba ateista. Ne može se bilo kakva politika navodnog etničkog čišćenja povezati sa konceptom Velike Srbije. Ja to pokušavam da vam dokažem, ali me neprekidno prekidate, nemate strpljenja da mi čujete te argumente. I zbog toga mi neprekidno insistiramo da u našu partiju uključujemo katolike, da uključujemo muslimane, dovodimo na visoke partijske položaje i tako dalje. Mi želimo da se suprotstavimo vatikanskoj propagandi

koja je navela ogromnu većinu Srba katolika da se izjašnjavaju kao Hrvati, zavađajući ih sa Srbima pravoslavicima. Nekoliko puta mi ulazimo u ratove koji su spolja inicirani od strane Vatikana, Austrije (Austria), Nemačke, ko zna koga sve još, da bi nas delili na verskoj osnovi. I zbog toga Srpska radikalna stranka kojoj ja pripadam ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Šešelji, prevodioci su zamolili da usporite. Ali mislim da ste objasnili da je koncept Velike Srbije nekonzistentan odnosno da ne može da se spoji sa progonom Muslimana ili bilo kojih drugih grupa.

SVEDOK ŠEŠELJ: Da kažem, gospodine Robinson, molim vas, vrlo kratko. Svi ovi ljudi koji se pominju kao učesnici udruženog zločinaškog poduhvata bili su protiv otcepljenja Slovenije. Samo sam ja bio za otcepljenje Slovenije, ako Slovenci žele. Ja sam javno nastupao više puta na slovenačkoj televiziji podstičući da se otcepe. Ali sam bio protiv otcepljenja Hrvatske, jer sam znao da se otcepljuje isti narod. Mi smo isti narod. I ono malo što nisu pravi Srbi, ove tri županije, oni su već, na određen način mešovitim brakovima potpuno integrisani u tu jednu etničku masu. Vi kad gledate ovde u zatvoru, nas Srbe, Muslimane i Hrvate, vi ni po čemu ne možete među nama napraviti razliku osim po veri. To je isključiva razlika među nama. Mi ovde i kad dođe do sukoba među optuženim, nema nikad sukoba na verskoj osnovi.

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam gospodine Šešelji. Gospodine Miloševiću.

ADVOKAT KEJ: Ja sam hteo da pokrenem jedno pitanje, a radi se o ovom spornom konceptu Velike Srbije i u kojoj meri je to relevantno za predmet Tužilaštva, jer se gospodin Najs time pozabavio u jednom delu svoje uvodne reči. Međutim postoji jedan pasus tog prvog dana koji glasi ovako, citiram: "Vojska, biće dokaza o tome, se potpuno posvetila programu optuženog. Oficiri koji su bili zadojeni ideologijom bratstva i jedinstva su sve to napustili i to u korist Velike Srbije. Oni su delili arogantnost civilnih vođa i nisu smatrali da pos-

toji bilo koji razlog da se savetuju u vezi sa tim.” Tako da čini se da jeste Tužilaštvo smatralo da postoji jedan plan kod optuženog da se stvori Velika Srbija. Bilo je čak i unakrsnog ispitivanja u vezi sa tim. A optuženi mora da zna s čim treba da se suoči i kako da podeli svoje vreme za izvođenje dokaza. Dakle, ukoliko se neke stvari prihvataju onda to treba da se uradi veoma jasno i iskreno i na jedan transparentan način.

SUDIJA ROBINSON: Da, ja se u potpunosti slažem sa vama, gospodine Kej (Kay). Pitaću gospodina Najsa. Ako se stav Tužilaštva promenio, onda to treba da se kaže.

TUŽILAC NAJS: Moj stav se nije promenio.

SUDIJA ROBINSON: Ja imam jasan utisak da je ovo suštinska baza predmeta Tužilaštva.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, žao mi je zbog toga, ali ono šta je gospodin Kej citirao nije ono što sam ja hteo da kažem. Ja sam tu, u stvari, citirao jednog svedoka. I naravno, ja mogu da pregledam kompletno sve argumente koje smo izneli i videćete da se termin Velika Srbija odnosni, odnosno da se vidi ko je koristio taj termin. Ono šta ne mogu da negiram je da su svedoci koje smo pozivali iznosili takva svoja mišljenja ali ja sam sve vreme vrlo jasno iznosio i tokom ispitivanja eksperata pokazivao da termin “Velika Srbija” potiče od drugih, a ne od optuženog. Ono šta smo mi tvrdili i što tvrdimo jeste da ja on radi vlastitih nekih razloga zagovarao zemlju u kojoj će da žive svi Srbi. E sad, to, u stvari, jeste koncept Velike Srbije zbog linije Virovitica - Karlobag i tako dalje, međutim da li mi tvrdimo da je on zagovarao istorijski koncept Velike Srbije, ne. Mi to nismo tvrdili i to je jedna razlika koju sam ja uvek činio, budući da ja prihvatah i priznajem da optuženi nije i ne koristi te termine.

SUDIJA ROBINSON: Dakle vi ne tvrdite da je to jedna od osnova koja je dovela do zajedničkog zločinačkog poduhvata?

TUŽILAC NAJS: Koncept svih Srba da žive u jednoj državi se razlikuje od koncepta Velike Srbije. To ste čili i od ovog svedoka koji vam je dao jedan istorijski pregled o tome šta je u stvari Velika Srbija. Dakle, postoji razlika i, kao što sam već rekao, možda postoje male praktične razlike, ali da bi ovo Pretresno veće shvatilo i istoriju i ponašanje optuženog tokom konflikta, treba da zna da se optuženi nikada nije vezivao konceptom Velike Srbije. Međutim kada je on preuzeo vlast i kada je on, u stvari, upravljao za volanom i kada je on kontrolisao druge koji jesu zagovarali Veliku Srbiju, onda se može reći da je on sledio politiku koja je bila zajednička. Ali mi nikada nismo tvrdili da je on usvojio istorijski koncept Velike Srbije.

SUDIJA ROBINSON: Dobro, sad shvatam vaš pristup. Pristup Tužilaštva je daleko pragmatičniji, empirijski. Vi, u stvari, kažete da je optuženi zagovarao ideju da svi Srbi žive u jednoj državi.

TUŽILAC NAJS: Da, mi smo uvek tvrdili da neko ko je, u stvari, bio vodilja i ko je omogućavao da ljudi poput ovog svedoka imaju uticaja, a koji je javno zagovarao koncept Velike Srbije, to je nešto drugo. Ipak, mi ne tvrdimo da je optuženi koristio reči Velika Srbija. Pogrešno sam se izrazio kada sam govorio o svedocima koji su o tome govorili, na koje možda želite da se vratite, budući da sam pomešao imena i prezimena. Kosta Mihailović i Mihailo Marković su dvojica svedoka koji su o tome svedočili. Rekao sam da su bila dva svedoka istog prezimena. Proveriću da li ima još nešto ...

SUDIJA ROBINSON: Hvala.

SVEDOK ŠEŠELJ: Gospodine Robinson, nemojte dozvoliti gospodinu Najsu da me vređa. Ja nikad nisam bio pod kontrolom gospodina Miloševića i nikada meni gospodin Milošević nije ništa omogućavao u političkom životu što ja sam sebi nisam izborio. I to je za mene uvreda. Ovdje u ovoj optužnici mene povezuju u udruženi zločinački poduhvat na osnovu mog koncepta Velike Srbije sa mojim ideološkim protivnicima, među kojima je i gospodin Milošević. Svi koji

su ovde navedeni moji su ideološki protivnici. Jedna je samo zajednička stvar bila svima nama na početku rata, što niko od nas nije pristajao da se Hrvatska jednostrano otcepi, bez pregovora, nelegalno, bez sporazuma i tako dalje. I ništa drugo tu zajedničko nema. Ja na tome insistiram.

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam. Hvala vam na tom dodatnom objašnjenju.

SUDIJA KVON: Gospodine Najs. Recite nam kako vi shvatate razliku između koncepta ideje Velike Srbije i ideje da svi Srbi žive u jednoj državi. Kako vi to shvatate? Zar vi ne kažete da je to, na kraju, jedno te isto?

TUŽILAC NAJS: Da, na kraju bi možda moglo da se kaže da je cilj optuženog bio, u stvari, nešto što može da se kvalifikuje kao Velika Srbija. E sad, da li je on za svoj stav, ne bih hteo da kažem da se radi o ideologiji ili o platformi, ali da li je on za svoj položaj našao nešto u istorijskom konceptu Velike Srbije, ne. Jer on je, da se koristim rečima sudije Robinsona, on je u stvari bio pragmatičar koji je želeo da osigura da svi Srbi koji su živeli u bivšoj Jugoslaviji, da treba da im se dozvoli iz ustavnih razloga ili nekih drugih razloga, da žive svu u jednoj jedinici, a mi znamo iz njegove perspektive da on nije hteo da dođe do raspada Jugoslavije, jer oni su, do tada, živeli na jednom mestu, ako nema više tog mesta, onda više neće živeti u istoj zemlji. E sada Tužilaštvo tvrdi da bi se postiglo to da svi Srbi žive u istoj državi, da se to, u stvari, uradilo na različite načine u dve različite teritorije, odnosno Hrvatskoj i Bosni. Dakle, ta njegova želja da Srbi žive u jednoj državi na kraju se možda razlikovala od onoga šta je, recimo, ovaj svedok možda želeo, s obzirom na istorijski koncept Velike Srbije. Međutim, Pretresno veće se seća raznih svedoka kako smo preko njih bili u stanju da pogledamo razne istorijske karte i optuženi se čak i pozivao na razne karte, recimo karta Londonske konferencije (London Conference) ili karte koje su načinjene nakon Drugog svet-skog rata i tražio oslonac u tim idejama kako bi mogao da opravda savremenije pregovore. Ipak, njegov stav, barem na osnovu dokaza o

njemu, se ne bazira na tom konceptu, dakle ne bazira se ni na emotivnom ni na filozofskom konceptu budući da je njegov pristup bio daleko pragmatičniji, Meni je žao što to nije bilo jasno ranije, ali to je bila osnova mog unakrsnog ispitivanja svedoka i ispitivanja svedoka. Vratiću se na ono što je gospodin Kej rekao. Ako pogledate uvodnu reč, videćete da ja taj termin koristim samo kada citiram druge ljude i takođe kada se govori o spajanju optužnica i ja sam, u stvari, juče hteo da kažem da je optuženi pogrešno naveo da je, u stvari, Velika Srbija bila "lajt motiv" (light motive) Tužilaštva, ali nikada nije.

ADVOKAT KEJ: Radi se o tome da u onom paragrafu koji sam ja citirao stoji da će dokazi to da pokažu, dakle dokazi na koje će Tužilaštvo da se oslanja.

SUDIJA ROBINSON: Moguće je, gospodine Najš, da nema neke bitne razlike, ali ja ću da zatražim od naših pravnika da dobro pogledaju dokazni materijal i da vidimo i da utvrdimo da li to jeste ili nije bio jedan od argumenata teze Tužilaštva. Gospodine Miloševiću, izvolite. U stvari sećam se u Pravilu 98bis odnosno u podnesku po pravilu 98bis i u odluci da se Pretresno veće bavilo tim pitanjem i to kao jednom od teza Tužilaštva i takođe da smo pogledali dokaze koji bi eventualno mogli to da podrže. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, u 15 minuta ovde, u roku od 15 minuta gospodin Najš je objasnio da se nisam zalagao za koncept Velike Srbije, pa onda da se jesam zalagao za koncept Velike Srbije. Pa ja ne vidim kako je moguće uopšte razgovarati suvislo, odnosno elementarno suvislo ako se ne zna za šta on i šta optužuje. On kaže, priča sada o istorijskom konceptu, šta je rekao, istorijski koncept, pa da ga razdvaja od neistorijskog i tako dalje. Gospodin Najš u svom uvodnom izlaganju, na samom početku, kad nijednog svedoka još nije izveo, uopšte se nije bavio nikakvim istorijskim konceptom, nego je iznosio nebulozne, kao i cela njegova optužnica, optužbe. I ništa drugo. Prema tome, on sad čak negira i ono šta mu je maločas gospodin Kej pročitao i citirao iz njegovog uvodnog izlaganja, da će

on putem svedoka da dokaže šta je to radio. A onda, zamislite koja logička karikatura koju je maločas izneo gospodin Najs. On na jednoj strani priznaje ono šta ja tvrdim da se ta teza "svi Srbi u jednoj državi" ostvaruje u Jugoslaviji i da smo zato se zalagali za očuvanje Jugoslavije, jer je to postojeća država u kojoj svi Srbi žive u jednoj državi. A onda posle toga kaže, a on je na tri raličita mesta, misleći na tri ove njegove navodne optužnice, Kosovo, Hrvatska i Bosna, na različite načine to hteo da ostvari. Pa ta tri mesta su tri separatistička pokreta koja rasturaju Jugoslaviju. Ako vam to nije do sada jasno, onda vam ništa nije jasno. Prema tome, valjda nisam ja organizovao tri separatistička pokreta u Hrvatskoj i Bosni na Kosovu da bi ostvarivao da se stvori Jugoslavija u kojoj svi Srbi žive u jednoj državi, a Jugoslavija postoji 70 godina. Da li ima ikakve logike, ja zaista se pitam, ovo vređa elementarnu inteligenciju prosečnog čoveka, ovo šta smo čuli maločas od gospodina Najsa.

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam, gospodine Miloševiću. Možemo sada da nastavimo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ : Ja mislim da bi gospodin Najs, pre nego što ja nastavim, morao da se pribere i da se priseti zašto on optužuje, da bih ja mogao da postavljam pitanje svedoku, u vezi sa ovim šta se odnosi na Veliku Srbiju.

SUDIJA ROBINSON: Samo nastavite gospodine Miloševiću. Gospodin Najs je izneo svoj stav, nema potrebe da ga slušamo dodatno o tome.

TUŽILAC NAJS: Pa uz vaše dozvolu i u vezi sa onim šta je sada rečeno, ja vas pozivam, samo da pronađem taj deo, budući da to jasno odražava sam stav od samog početka, to je u uvodnoj reči, samo da ga pronađem ... Ja sam rekao sledeće baveći se Zapadnom Slavonijom, mislim da je to na strani 50. "Credo čoveka po imenu Šešelj je bilo nešto što je on je zagovarao kao 'Velika Srbija' i to će se čuti u ovoj sudnici"

SVEDOK ŠEŠELJ: Ne dobijam prevod.

SUDIJA ROBINSON: Prvo da rešimo tu tehničku stvar gospodine Najsa.

TUŽILAC NAJS: Evo ponovo ću da pročitam: "Čovek po imenu Šešelj je zagovarao Veliku Srbiju. To je izraz koji će sigurno još da se čuje u ovoj sudnici. I mi ne bismo želeli da ohrabrimo preveliku upotrebu tog termina zato jer smatramo da bi to moglo da utiče i na način na koji će da se razmišlja o tome. To ne mora nužno da se poklapa sa namerama ovog optuženog, jer smo mi njegove namere već na drugom mestu opisali. Međutim on se oslanjao na podršku ljudi koji su imali ekstremne nacionalističke poglede i to, zbog raloga koji smo već rekli, ni malo ne iznenađuje". Ja mislim da je to bilo po prvi put da se na otvaranju suđenja pojavila reč "Velika Srbija" iz mojih usta. A ako pogledate, isto tako i zahtev za spajanje optužnica, videćete da je to došlo i od optuženog. Dakle, to je uvek bio naš stav.

SUDIJA ROBINSON: Ja sam već rekao da ću da zamolim osoblje Pretresnog veća da istraže to pitanje i upravo su mi dali kopiju odluke po pravilu 98bis, paragraf 249 u kom se spominje da ja ambasador Galbrajt (Peter Galbraith) svedočio i rekao da on smatra da je optuženi bio, citiram: "Arhitekta stvaranja politike Velike Srbije" i da se malo toga dogodilo bez znanja i li učešća optuženog. I u paragrafu 288, Pretresno veće je identifikovalo sedam osnova za svoj zaključak da je optuženi ne samo znao za genocidni plan nego je sa njegovim članovima delio nameru da se uništi rečena grupa. I druga stvar koja se spominje je zalaganje i podrška optuženog konceptu Velike Srbije. To je, ako se ne varam, bilo ono šta sam imao na umu.

TUŽILAC NAJS: Ja, naravno, ne uvežbavam svedoke i ne govorim kako da koriste terminologiju, ali rekao sam vam sada kakav je naš stav i kako mi to koristimo, što smo uradili i u podnesku u skladu sa Pravilom 98 i mi smo se sve vreme konzistentno izražavali u vezi s tim.

SUDIJA ROBINSON: To je jedno važno razjašnjenje, gospodine Najsa. Znači teza Tužilaštva ne zasniva se u tolikoj meri na konceptu Velike

Srbije, koliko na ideji da svi Srbi treba da žive u istoj državi. U jednoj državi. Iako moram da vam kažem da još uvek pomalo sumnjam da možda postoji dovoljno osnova da se kaže da je upravo to bila teza Tužilaštva, barem na početku. U svakom slučaju, gospodine Miloševiću, izvolite. Molim vas da postavite pitanje, da idemo dalje. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Šešelji, vi ste profesor Pravnog fakulteta, doktirirali ste ovo. Pošto ja ne razumem, da li biste vi mogli da mi kažete da li razumete stav gospodina Najsa?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Gospodin Najs namerno želi da ...

prevodioci: Mikorofon svedoka nije uključen.

SUDIJA ROBINSON: Ne, to nije primereno pitanje za gospodina Šešelja. Gospodin Najs je objasnio svoj stav i sada idemo dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ali, gospodine Robinson, dozvolite da ...

SUDIJA ROBINSON: To je autoritativna izjava o stavu Tužilaštva. Ta izjava dolazi od glavnog tužioca u ovom Predmetu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dozvolite, gospodine Robinson, da moje skromne intelektualne sposobnosti nisu dovoljne da razumem tu izjavu gospodina Najsa. Ja bih želeo da gospodin Najs razjasni šta mi stavlja na teret: da li postojanje Jugoslavije 70 godina u kojoj žive svi Srbi, kao što žive i svi Hrvati, kao što žive i svi Muslimani slovenskog porekla, da li to postojanje Jugoslavije i zalaganje za njeno očuvanje ili ne znam šta drugo ili istorijski koncept o kome nije govorio, šta gospodin Najs stavlja na teret? On upotrebljava pojmove koje sam ne razume. On ne razume ono šta govori. A ne razumete ni vi šta on govori, a ne razumem ni ja. To je jedna potpuna konfuzija. Ja zato tražim da mi odgovorite šta on stavlja na teret.

SUDIJA ROBINSON: Nije to na vama da kažete. Mislim da je sasvim neprimereno da vi ovde kažete da Pretresno veće ne razume ono šta

je rekao gospodin Najš. Mi razumemo ono šta je on rekao. I ja smatram da je to jedna veoma važna izjava tužioca zato jer mi moramo da znamo osnovu za tezu Tužilaštva. Molim vas da nastavite s vašim sledećim pitanjem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jeste, posle tri godine treba da ustanovite osnov optužbe. Gospodine Šešelju, u tabulatoru 4 nalazi se, evo, mali jedan deo, izvadak iz vaše knjige, vi ste je napisali, doduše ovo je iz drugog izdanja, ovaj ...

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Nema nikakve razlike između prvog i drugog izdanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nema između prvog i drugog, ali ja skrećem pažnju da je ovo iz drugog izdanja. Na kraju krajeva znači da vam se knjiga veoma dobro prodavala čim ste išli već na drugo izdanje. To je knjiga "Ideologija srpskog nacionalizma" koju ste vi napisali i ja želim da vam u vezi s tim postavim nekoliko pitanja, samo da vidim koja je ovo stranica ... 980 ... Meni je ovaj otisak prilično bled pa zbog toga ... Na 980 strani, a inače, inače ovaj deo koji smo ovde izvukli preveden je i na engleski.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, podećam vas da imate dužnost da morate da se pobrinete da Pretresno veće pred sobom ima pasus o kome govorite.

SUDIJA KVON: Kada je objavljeno prvo izdanje te knjige?

SVEDOK ŠEŠELJ: Prvo izdanje je objavljeno takođe 1992. godine, ali prethodno je objavljena kraća verzija te knjige 1988. godine koja je imala manje od 300 stranica. Ja sam naknadno na tome radio i knjigu dopunjavao. Knjiga je nastala kao moja monografija na naučnom i publicističkom delu profesora doktora Laze Kostića, uglednog profesora univerziteta u vreme Kraljevine Jugoslavije i jednog od vodećih srpskih antikomunističkih emigranata posle Drugog svetskog rata koji je napisao 84 knjige ukupno. Ja sam prvo obradio njegovo naučno delo, a onda na temelju njegovog naučnog dela dalje razvijao

određene teze i postavke. I dopunio, naravno, u oblastima u kojima se profesor Kostić nije bavio. I to predstavlja do sad najobimnije sintetičko delo o ideologiji srpskog nacionalizma.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To vam je na trećoj stranici u drugom pasusu u engleskom prevodu, ovo šta želim da citiram gospodinu Šešelju. Na 980. strani, vi kažete: “Srbi su snagom sopstvenog narodnog duha hrabro”, tu piše u ovome ...

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Na kojoj rekoste strani?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: 980. strani, citiram vam jedan deo teksta: “Srbi su snagom svog narodnog duha hrabrošću i odlučnošću oslobađali i ujedinjavali delove svog naroda i nacionalne teritorije. Pansrpski program nije proizvod mašte šačice sanjalica. Istorija i etnografija su ga nametnuli političarima. On proizilazi iz svesti naroda koji već više vekova teži da neprestanim i jednodušnim naporom izmeša svoje sudbine.” A pre toga, u prethodnom pasusu, na tome ću se samo kratko zadržati, vi govorite o Denijevoj analizi prirode srpskog nacionalizma u kojoj on zaključuje da “nacionalni princip proizilazi iz želje za srećom koju svako nosi u sebi i koja se meša sa potrebom za potpunim razvojem naših delotvornih sposobnosti.” I tako dalje. Dakle, da li ste vi, praktično, samo da završim sa Denijem, pa ću vas zamoliti da date dalja objašnjenja, još, još samo jedan pasus dole, poslednji ovaj, pred, pred drugo poglavlje gde govori o Srbima: “Njihove unutrašnje svađe i njihova nepostojanost bili su oružje u rukama Nemaca i Mađara koji su imali interesa u tome da Srbi prave što veće greške. Njihovi neprijatelji nisu videli ili nisu želeli da vide više kvalitete srpskog naroda, njegovu elastičnost sticanu u teškim vremenima, finoću i oštrinu njegove inteligencije, naročito postojanost njegovog idealizma i čvrstinu njegove volje koji su se uprkos mnogim vidljivim oscilacijama održali. Vetровi talasaju površinu reke, ali ne menjaju njen tok”. Dakle, ovde vi govorite o radu koji je daleko prethodio svim ovim događajima i razumevanju jednog analitičara koji je to posmatrao spolja, uvažavajući činjenice, one glavne

momente na koje se predmet odnosio. Recite, molim vas, šta je, dakle i u kojoj meri se to poklapalo sa vašim razmišljanjima o ovome i u kojoj meri ste vi doprineli afirmaciji te ideje na teorijskom planu, pošto ova knjiga, podsećam, nosi naziv "Ideologija srpskog nacionalizma".

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Ja ovde na tri strane obrađuje knjigu poznatog francuskog istoričara i publiciste Ernesta Denija (Ernest Denis) čiji je naslov "Velika Srbija", a objavljena je u Parizu (Paris) 1915. godine, dakle u vreme Prvog svetskog rata. Ernest Deni je oduševljen oslobodilačkim naporima i požrtvovanjem srpskog naroda koji je već na početku rata postigao dve velike pobeđe nad austrugarskom vojskom, na Ceru i Kolubari zbog čega mu se divila cela Evropa (Europe) i Ernest Deni u svojoj knjizi zaključuje da "celi svet mora priznati volju i želju srpskog naroda da se ujedini ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, u čemu je relevantnost ovoga?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa u meri u kojoj ovo što se vidi, dakle, u vreme Prvog svetskog rata, postoji kao pojava u vreme događaja o kojima mi ovde razgovaramo 1990. godine i 1991. godine. Molim vas, gospodine Šešelji ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ja sam vam isključio mikrofon. Vi prvo morate da odgovorite na pitanje koje sam vam postavio, a onda da sačekate moju odluku. Ne možete da nastavite da ispitujete gospodina Šešelja jer još niste objasnili relevantnost. Ne u dovoljnoj meri. Daću vam još jednu šansu da objasnite relevantnost ovoga. A, inače, neću da dozvolim da se to pitanje postavi, jer moramo da idemo dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da ga okrenemo na sasvim pragmatičan ugao. Gospodin Šešelji, u ovome šta piše u vašoj knjizi, u ovome šta ste vi napisali i što ste iznosili poglede drugih naučnika, da li se u tom programu, da li velikosrpski politički program viđen vašim očima, viđen očima stranih naučnika, pretpostavlja potčinja-

vanje Hrvata?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Ne, apsolutno ne. Ono čime se ja rukovodim je objašnjavanje, iznošenje argumenata o srpskom poreklu, o srpskom etničkom supstratu i suzbijanja vatikanske i ranije austrijske odnosno austrougarske ideologije koje je postepeno Srbe katolike naterala da se izjašnjavaju kao "Hrvati". U XIX veku hrvatska nacionalna svest je bila ograničena samo na tri županije, Zagrebačku, Varaždinsku i Križevačku. Slavonci, većinski katolici, smatrali su se Srbima, ima mnogo istorijskih svedočanstava. Bosanski katolici smatraju se Srbima, među njima fra Grga Martić, katolički sveštenik piše oduševljene srpske nacionalističke pesme. Fra Toma Kovačević. Ja ukazujem na te istorijske primere prisutne svesti o jedinstvenom poreklu, o jedinstvenoj naciji koju su ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Šešelji, zaustavio sam vas. Moram da se posavetujem s mojim kolegama i da saslušam gospodina Keja u vezi s tim da li u svetlu izjave koju je dao tužilac moramo da čujemo više svedočenja o ovom konceptu. Tužilac je već rekao da se njegov predmet više odnosi na ideju "svi Srbi u jednoj državi" nego na koncept Velike Srbije. Ja ne mislim da to nužno znači da treba da izuzmeo sve iskaze o Velikoj Srbiji, ali to ipak treba da se uzme u obzir. Posavetovaću se s mojim kolegama.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Kej?

ADVOKAT KEJ: Ja ne vidim nikave osnove da išta više o tome kažem.

SUDIJA ROBINSON: Stav Suda je sledeći: mi nećemo automatski da isključimo svo svedočenje o konceptu Velike Srbije na osnovu izjave koju je pre nekoliko minuta dao tužilac, ali za ovaj deo iskaza gospodina Šešelja smatramo da nije od velike pomoći, zato vas molim da pređete na drugu temu, gospodine Miloševiću. Već smo čuli mnogo toga o istoriji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, tu postoji još jedna veza. Gospodin Najs u svom prilazu uopšte činjenicu da svi Srbi žive u jednoj državi, u Jugoslaviji, poistovećuje sa tom tezom o Velikoj Srbiji. On, u stvari, Jugoslaviju proglašava Velikom Srbijom. Prema tome, "svi Srbi u jednoj državi" nije ideja nego konstatacija koja postoji 70 godina od kad postoji Jugoslavija, da je to zemlja u kojoj svi Srbi žive u jednoj državi, to je činjenica života, materijalna činjenica.

SUDIJA ROBINSON: Upravo zato što postoji mogućnost zamene dvaju ideja, ideje o Velikoj Srbiji i ideje o tome da svi Srbi treba da žive u istoj državi. Ja sam rekao da Pretresno veće neće da izuzme iz spisa sve dokaze o tome. Mi ne možemo na taj način to da obradimo. No svedočenje koje gospodin Šešelj sada daje, po našem mišljenju nije od pomoći. Prema tome, hajde da se sada pozabavimo stvarima koje su relevantnije za optužnicu, bez obzira da li se radi o ideji o Velikoj Srbiji ili da svi Srbi treba da žive u istoj državi. Pretresno veće će još da razmotri značaj koji treba da prida izjavi tužioca i ja ću da zamolim gospodina Keja da to ima na umu. Upravo sam dobio još jedan izvod iz ranije citirane odluke Pretresnog veća, a ne, to je, vidim, samo podnesak Tužilaštva, a ne, to je odgovor Tužilaštva na podnesak Odbrane. U paragrafu 262 odgovora Tužilaštva stoji sledeće: "To je, *de facto*, predstavljalo planiranje Velike Srbije". Meni se čino to sasvim jasnim. "Nije bilo ni jednog jasno artikulisanog plana od samog početka, plan se menjao kako su se menjale okolnosti" i tako dalje i tako dalje. U paragrafu 273, u sredini tog paragrafa stoji: "Međutim određivanje koje su to srpske teritorije, obuhvata i teritorije sa srpskom većinom u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, čime se *de facto* postiže Velika Srbija, izraz koji je on uvek izbegavao da koristi u javnosti". To je, dakle, nešto bliže onome šta je gospodin Najs pre nekoliko minuta objasnio u sudnici, kad je govorio o pragmatičnom pristupu. I u paragrafu 276, tri reda od dna stoji: "Uopšteno govoreći, svedoci su jasno rekli da je optuženi želeo da stvori Veliku Srbiju". Gospodine Najs, ja ću sada da vam dam moje lično mišljenje. Mislim da nismo rešili ovu stvar, a mislim da je to važna stvar koja treba da se reši. Kao što je gospodin Kej rekao,

veoma je važno da optuženi zna na koje navode treba da odgovori. Ako se Tužilaštvo povuklo s neke pozicije onda mi to moramo da znamo. Ako je sadašnji stav u suštini isti kao i koncept Velike Srbije, onda još uvek o tome treba da slušamo.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, naša se pozicija ni na koji način nije promenila niti smo se mi sa nje povukli. Meni je drago da ste vi uspeli da pronađete ove pasuse iz našeg podneska koji sam upravo ja gledao. I ima još jedan pasus koji možda da vam bude od pomoći. Ja ću to da pronađem, to je iz našeg zahteva za spajanje optužnica i tu stoji, kao što sam već rekao, sudija Žorda (Jorda) i druge sudije ... Evo šta se ovde dogodilo, samo trenutak da pronađem. Optuženi je nekoliko puta spomenuo Veliku Srbiju, na to se nadovezao gospodin Kej, optuženi je spominjao i Veliku Albaniju i druge istorijske koncepte te vrste i kada sam ja odgovarao, to je, čini mi se, bio prvi put da sam ja spomenuo Veliku Srbiju i sad ću to da pronađem ... Gospodin Tapušковиć je takođe nešto rekao o Velikoj Srbiji i sudija Hant (Hunt) je sa gospodinom Kejom debatovao o pitanju Velike Srbije i argumentima u vezi s tim. Evo, pronašao sam, samo da proverim da li sam to ja, to je jedini put kada sam ja to spominjao, to je strana 80 transkripta, 81 zapravo, ja sam tada rekao sledeće: "Velika Srbija, naravno, pojavljuje se u dokumentima i u ograničenoj meri ovde u našim dokumentima, u našim podnescima. Ona se nalazi u jednoj od optužnica, dolazi iz usta Šešelja" i zatim u drugoj optužnici se kaže da se ta ideja zagovarala u isto vreme u kome je optuženi radio ono šta se kaže da je uradio. Ona se spominje i u trećoj optužnici kao nešto što daje perspektivu međutim to je uvek kvalifikovano onako kao što sam ja to kvalifikovao poslednji put kad sam to spomenuo. I zatim nešto što nije u potpunosti zabeleženo u transkriptu, nešto u vezi sa načinom na koji sam ja izrazio naš stav o optuženom i rekao sam sledeće: "Mi kažemo, što smo od samog početka govorili, da je postojao zajednički plan ovog optuženog i drugih da se steknu ili zadrže teritorije u svrhu vršenja vlasti jedne centralne srpske države, što se na različite načine izražavalo u različitim trenucima". Dakle, ja sam uvek jasno izdvojio stav Tužilaštva od onoga šta je optuženi zapravo ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, možda je bolje da stanete.

SUDIJA KVON: Imamo još jedan pasus, to je iz naše odluke po pravilu 98bis, paragraf 252. Pročitacu to. "Teza Tužilaštva je da je optuženi nameravao da uništi muslimansko stanovništvo onih delova Bosne i Hercegovine koji su trebali da potpadnu pod Veliku Srbiju. Bez tog uništenja, cilj optuženog ne bi mogao da se ostvari". I tako dalje i tako dalje.

SUDIJA ROBINSON: Meni se to čini sasvim jasnim, gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS: To je interpretacija Pretresnog veća onoga šta smo mi rekli.

SUDIJA KVON: Ne, ne, to su reči Tužilaštva.

TUŽILAC NAJS: Ali to je *de facto* situacija, a što je nešto različito od istorijskog koncepta, mi smo uvek to tvrdili. Evo, ako pročitate ovo i ako meni dozvolite da pročitam ovo šta sam čitao ...

SUDIJA ROBINSON: Evo, upravo su mi dali jedan odeljak Zahteva za spajanje optužnica, to je strana 6, strana 5 Zahteva za spajanje optužnica.

TUŽILAC NAJS: Ja to nemam ovde pri ruci.

SUDIJA ROBINSON: Evo šta je Pretresno veće reklo ...

SUDIJA KVON: Tužilaštvo.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Idemo sada na pauzu i vratićemo sa na ovo pitanje.

TUŽILAC NAJS: Hvala. Ja mislim da je ovo poslednji put da sam ja to spomenuo u argumentima o spajanju optužnica. Vratiću se na to još nakon pauze, ako želite.

SUDIJA ROBINSON: Da. Pauza od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, imao sam nešto više vremena da razmotrim ovu stvar i ja definitivno smatram da je koncept Velike Srbije bio jedna od osnova teze Tužilaštva. To je bila osnova za postavljanje zahteva za spajanje optužnica. Pogledajte paragraf 13 vašeg zahteva. Citiram: "Ove tri optužnice odnose se na istu transakciju u smislu zajedničke šeme, strategije, odnosno plana, to jest ponajmanje optuženog Miloševića u cilju postizanja Velike Srbije i na taj način pripajanja državi Srbiji teritorija u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini koji su naseljeni Srbima i obuhvatanja celog Kosova" i zatim, paragraf 18, strana 7 stoji: "On" dakle Milošević, "kasnije je iskoristio te stvari u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i na Kosovu kako bi pomogao svojoj kampanji za stvaranje Velike Srbije". I upravo iz tog razloga Žalbeno veće je poništilo Odluku ovog Pretresnog veća koje je odbacilo zahtev za spajanje optužnica jer ovo Pretresno veće zaključilo je da ne postoji jedna zajednička nit. Žalbeno veće je zaključilo drugačije i mene sada zaprepašćuje kad vas čujem kako kažete da to nije deo teza Tužilaštva. Možda vi sada zauzimate nešto pragmatičniji stav koji se može definisati kao "gospodin Milošević i drugi učesnici u zajedničkom zločinačkom poduhvatu želeli su da svi Srbi žive u istoj državi" i onda vi možete da kažete da to, u stvari, predstavlja Veliku Srbiju, ali ne mogu da vam dozvolim da vi kažete da to nije bila jedna od teza Tužilaštva. Optuženi mora da zna sa kakvim je optužbama suočen. Ako vam treba još nešto vremena da to razmotrite budući da se radi o veoma važnoj stvari, mi ćemo to vreme da vam damo.

TUŽILAC NAJS: Meni lično ne treba vreme. Tu nije bilo nikakve promene i meni je žao da Pretresno veće još ranije nije razumelo

situaciju.

SUDIJA ROBINSON: I želeo bih samo da kažem da ovo vreme nećemo da uračunamo u vreme koje optuženi troši na glavno ispitivanje.

TUŽILAC NAJS: Ja sam tek maločas pronašao ove dokumente o kojima ste vi govorili. Ako pogledamo interlokutornu žalbu i podneske u vezi s njom, nemam tu datum tog dokumenta, ali želim da citiram dva pasusa. Pre toga, prvo, ja ne mislim da postoji ova razlika oko koje je Pretresno veće toliko zabrinuto, jer uvek je jasno bilo u načinu na koji sam ja formulisao naše teze i pitanjima koja sam postavljao to da je praktičan efekt onoga šta je optuženi tražio sličan, geografski govoreći, efektu sprovođenja plana za Veliku Srbiju, ove vrste plana koji možda želi ovaj svedok. Drugo, ukoliko se iz dugog istorijata identifikuje precizna definicija izraza "Velika Srbija", to je nešto što nije lako, jer ako se vratimo unazad na XVI vek, kao što sada svedok želi, ako pogledate "Načertanije" o čemu smo slušali u ranijim svedočenjima ili konkretne političke predloge na Londonskoj konferenciji ili pak ono šta je govorio Moljević, teško je pronaći preciznu definiciju jednog takvog tehničkog izraza. I treće, da smo mi ikada konkretno rekli da je ovaj optuženi zagovarao izraz Velike Srbije u njegovom istorijskom značenju, to bi bilo vrlo glupo jer bi onda optuženi mogao da kaže da on to nikada nije spomenuo, što zaista nije. Zato sam ja, od samog početka kada sam dobio ovaj *Predmet* u ruke, bio ekstremno oprezan u vezi sa načinom na koji smo mi prezentirali njegova razmišljanja. I ja sam jasno uvek dao do znanja da ono o čemu je on razmišljao i način na koji je izražavao to o čemu je razmišljao će dovesti do *de facto* stvaranja Velike Srbije, slične, geografski gledano, onome o čemu je govorio ovaj svedok. Ako sada pogledamo naš interlokutorni žalbeni podnesak, paragraf 14 ...

SUDIJA ROBINSON: To je vaš žalbeni podnesak?

TUŽILAC NAJS: Da, evo sad ću to da pronađem, da vidim, datum je 15. januar 2002. godine, hvala gospođi Diklić (Diklich) i u paragrafu 14 se, mislim, to prvi put spominje. Ja tu kažem sledeće: "Pretresno

veće zasnovalo je svoju analizu na tri faktora za koje Tužilaštvo tvrdi da su na pogrešan način primenjeni. Prvo, Pretresno veće je zaključilo da zbog reči 'Velika Srbija' da zato jer se te reči ne pojavljuju u optužnici za Kosovo i zato jer se te reči spominju samo u odnosu na druge ljude u optužnicama za Bosnu i Hrvatsku, da veza nije dovoljno jaka da bi se moglo reći da predstavlja zajedničku šemu, strategiju ili plan." Pogledajmo sada gde se to sledeći put spominje. Sledeći put se to spominje u paragrafu 27, moram da pogledam taj paragraf u kontekstu. Paragraf počinje na ovaj način: "U ovom Predmetu svrha zajedničkog zločinačkog poduhvata kojim se optuženi tereti u sve tri optužnice je u velikoj meri ista". Zatim mi navodimo da se u hrvatskoj Optužnici ta svrha definiše na sledeći način, zatim govorimo o tome kako se to definiše u bosanskoj optužnici, evo mogu da citiram to što kažem ako je nužno i onda kažem sledeće: "Iako se specifični izrazi malo razlikuju, njihovo je značenje isto. Svrha je bila da se ukloni većina nesrpskog civilnog stanovništva iz onih područja koje su Srbi želeli da učine ili održe kao teritorije pod srpskom kontrolom". Tužilaštvo je u svojim pisanim podnescima kao i na javnoj raspravi objasnilo da je izraz "Velika Srbija" tek deskriptivnog karaktera, korišćen za plan optuženog da stvori i održi centralizovanu srpsku državu. Tu dolazi jedna fusnota, pa onda nastavljamo: "Taj plan koji obuhvata proterivanje nesrpskih civila i stvaranje i održavanje srpske dominacije nad preostalim stanovništvom na toj teritoriji je nešto što je konzistentna teritorijama sve tri optužnice i sva tri vremenska perioda na koje se optužnice odnose. Tužilaštvo smatra da je Pretresno veće pogrešilo kad nije razmotrilo i svrhu, pored plana koji se tereti, u sve tri optužnice. I mislim da je to sve gde se u tom dokumentu spominje Velika Srbija. Prema tome, kako god je Pretresno veće shvatilo ili pogrešno shvatilo, mi smo naš stav jasno Žalbenom veću izneli. Mi smo gledali na *de facto* pragmatičnu situaciju onako kao što smo je opisali. I ako pogledamo i usmene argumente i ako, uz dužno poštovanje, smem da vas podsetim na činjenicu da su optuženi i gospodin Kej spominjali Veliku Srbiju, ja moram da kažem da smo mi jasno definisali na koji način se mi oslanjamo na taj izraz. Prema tome naš stav se nije promenio, on se nije promenio jer smo mi uvek smatrali da je definisana želja

bila "svi Srbi u jednoj državi", da je to predstavljalo *de facto* Veliku Srbiju i, dakle, da se to poklapalo sa onim šta su želeli oni koji su zagovarali Veliku Srbiju. Ali to nikada ovaj optuženi nije tako verbalno izrazio. Mi znamo da on to nikada sam nije prigrlio kao ideju. Mislim da neće biti nikakve poteškoće da se prilikom ovog ispitivanja takođe vidi da se stav ovog svedoka razlikovao od stava optuženog, zato jer je ovaj svedok prigrlio ideju Velike Srbije kao istorijskog koncepta. I mi smo o tome čuli u svedočenjima eksperata.

SUDIJA ROBINSON: Njegov je koncept, znači, drugačiji?

TUŽILAC NAJS: Da, njegov je koncept zasnovan na istorijskom značenju tog izraza.

SUDIJA BONOMI: Gospodine Najs, ja želim da vas pitam zašto je Tužilaštvo uopšte spominjalo koncept Velike Srbije? Zašto su uopšte te reči odabrane, ukoliko je Tužilaštvo znalo da te reči imaju jedno zasebno istorijsko značenje?

TUŽILAC NAJS: Ja ću da učinim sve što mogu kako bih odgovorio na to pitanje. Imao sam problema prilikom pisanja nekih pasusa. Mislim da na to može da se odgovori na sledeći način. Pogledajte. Uzmite ovog čoveka, ovog optuženog koji radi nešto što je po svojim posledicama veoma slično, ali po svojoj definiciji različito od onih koji su prigrlili i zagovaraju filozofski istorijski koncept Velike Srbije. Tada morate da odlučite da li mi možemo da kažemo da se on zalaže za Veliku Srbiju. Kao što sam već rekao, to bi bilo pogrešno i mi to nismo učinili. Ali da li mi onda moramo da skrenemo pažnju Pretresnom veću da postoji sličnost između koncepta Velike Srbije i ovoga šta on radi? Da, postoji sličnost i zato smo mi to morali da spomenemo. Zato se u optužnicama za Bosnu i za Hrvatsku to spominje. Da li mi moramo da izrazimo činjenicu da rezultati političkih ambicija optuženih u praktičnom svetu mogu da bude isti kao i želje onih koji se zalažu za Veliku Srbiju? Da, moramo. Da li moramo jasno da damo do znanja da se optuženi, manje ili više suptilno takođe

oslanjao i na emocije koje su podstakli oni koji su se zalagali za filozofiju za koju on nije želeo javno da založi? Da, to mora da se uradi zato jer možda javno zalaganje za Veliku Srbiju može da ima i neke negativne posledice, negativne. Prema tome, ima više razloga zbog kojih su te reči morale da budu spomenute. I to ne samo na onaj način na koji smo mi to izneli Žalbenom veću kako bismo raščistili eventualne nesporazume koje je usvojilo Pretresno veće. Međutim, mi smo uvek bili veoma pažljivi. Ja sam bio pažljiv na način na koji sam to definisao jer je to pitanje moralo da iskrсне i mi smo to već ranije spomenuli. I drugi su o tome govorili. Ambasador Galbrajt je o tome govorio. Ja nisam mogao u prethodnom razgovoru sa ambasadorom Galbrajtom da kažem "slušaj, ti misliš da je to Velika Srbija, ali mi to malo drugačije formulišemo". Ja to nisam mogao da mu kažem, prema tome, on je o tome rekao nešto drugačije i izrazio nešto na drugačiji način. Ja nisam mogao da idem vojnim svedocima koje je spomenuo gospodin Kej i reći im, "slušajte, vi to vidite tako, ali mi to vidimo drugačije, pa želimo da vi upotrebite ovaj izraz, a ne onaj". Naravno da to nismo mogli da uradimo. Svedocima mora da se dozvoli da svoje poglede izraze na onaj način na koji su ih izrazili. I tako smo se mi našli u ovoj situaciji u kojoj smo sada. Iako ja sada nemam sve reference za vas, ja se dobro sećam da kada sam ispitivao svedoke koju su govorili o konceptu Velike Srbije, da sam uvek želeo da se to razjasni, žao mi je da Pretresno veće nije uočilo tu razliku da uvek postoji razlika između izražavanja koncepta Velike Srbije u njegovom istorijskom značenju i stvarnih ciljeva ovog optuženog. I mislim da o tome zaista ne mogu mnogo više da kažem.

SUDIJA BONOMI: Da li vi onda kažete da Velika Srbija, po vašem shvatanju, je nešto različito od slogana "svi Srbi u jednoj državi"?

TUŽILAC NAJS: Da, zato jer te dve stvari imaju različite istorijske korene. Čuli ste šta je rekao ovaj svedok.

SUDIJA BONOMI: Njegov je koncept veoma jasan. On kaže da to nije ista stvar kao i ono što vi ovde pokušavate da kažete u vašim tezama

protiv optuženog. To je jasno. Međutim ono šta ja sad želim da razumem je šta vi smatrate pod "Velikom Srbijom"? Da li vi smatrate da je to onaj koncept koji je uopšteno prihvaćen u tom delu sveta i da to onda znači svi Srbi u jednoj državi ili vi kažete da je to nešto drugačije, jer vi ste taj izraz vrlo često koristili? Ako pogledamo vaš odgovor po 98bis, ako pogledamo vaš zahtev za spajanje optužnica, Tužilaštvo stalno koristi taj izraz, vrlo često ali ne uvek pod navodnicima. Prema tome Tužilaštvo sigurno nešto ima na umu kad koristi taj izraz.

TUŽILAC NAJS: To je centralizovana srpska država koja obuhvata i delove Bosne i Hrvatske u kojima su živeli Srbi ili u kojima mogu da se nađu Srbi. Pogledajte, na primer, pad istočnih enklava koji bi na kraju mogle da se pripoje Srbiji, da formiraju istu državu. Međutim to je različiti koncept od koncepta o kome govori ovaj svedok. Evo on je govorio i o nacionalnosti Hrvata, on kaže da su to, zapravo, samo Srbi nazvani drugim imenom.

SUDIJA BONOMI: Ali postoji li iskaz nekog drugog svedoka koji kaže da Velika Srbija zapravo u praksi predstavljala koncept "svi Srbi u jednoj državi" ili je Velika Srbija koju vi spominjete u vašim dokumentima nešto različito? To bih želeo da shvatim.

TUŽILAC NAJS: Način na koji Tužilaštvo koristi izraz "Velika Srbija", pod navodnicima, zajedno sa frazom *de facto* i način na koji smo mi to koristili prilikom ispitivanja, to je nešto uvek bilo različito od istorijsko-filozofskog koncepta i drugačije od načina na koji je ovaj optuženi to shvatio. On je u zajedničkom zločinačkom poduhvatu želeo da se svi Srbi iz Hrvatske i Bosne nađu u jednoj centralizovanoj srpskoj državi.

SUDIJA ROBINSON: Gde je to potkrepljeno dokazima i kojim dokazima?

TUŽILAC NAJS: O tome se i radi u ovom Predmetu. Mi to možemo da pronađemo na jako puno mesta. Prvo, činjenice na terenu, šta su

ljudi radili na terenu. Zatim želje raznih lokalnih grupa koje su želele da na kraju budu identifikovane sa Srbijom.

SUDIJA ROBINSON: Znam da to možemo da nađemo u svedočenjima, ali gde se taj fenomen konkretno povezuje sa Velikom Srbijom? To sada mene zanima, jer to je ono šta vi ovde kažete.

TUŽILAC NAJS: Evo, podsećam se, gospodin Sakson (Saxon) i gospođa Uerc-Reclaf (Uertz-Retzlaff) kažu da je jedan svedok, gospodin Agotić, to izjednačio. On je izjednačio ta dva izraza. Ali to je jedno činjenično pitanje o kome će Pretresno veće na kraju morati da odluči, zato jer je stavljanje etikete na stvari nešto što je moralo da se učini kako bismo mogli da se snađemo u svemu ovome.

SUDIJA BONOMI: Gospodine Najs, uz svo dužno poštovanje, vi niste odgovorili na pitanje. U paragrafu 262 vašeg odgovora na zahtev pod 98bis, vi kažete ...

TUŽILAC NAJS: Samo čas da to pronađem.

SUDIJA BONOMI: Pazite, govorim sada o vašem odgovoru na 98bis, to je došlo mnogo kasnije u Predmetu i zato je mnogo relevantnije.

TUŽILAC NAJS: Našao sam, koji je to paragraf?

SUDIJA BONOMI: 262. Tu stoji: "To je *de facto* predstavljalo planiranje Velike Srbije". Pazite, to onda znači da je Velika Srbija jedan koncept i da dokazi kažu da je ono šta se dešavalo *de facto* bilo planiranje koje je koincidencijom predstavljalo istu stvar. Ali vi prvo morate da imate definiciju Velike Srbije pre nego što možete da kažete da nešto *de facto* odgovara Velikoj Srbiji. Dakle, ako je to ishodište, onda moramo da znamo koja je definicija ishodišta.

TUŽILAC NAJS: Izvinjavam se, nisam baš sasvim shvatio vaše pitanje. Samo da se vratim na prethodni paragraf. Tu stoji, paragraf 261: "Plan optuženog krajem osamdesetih i početkom devedesetih je to

da Srbi koji su su raštrkani širom bivše Jugoslavije moraju da žive u jednoj dražavi, državi u kojoj bi oni imali većinu". To dolazi iz Jovićevog dnevnika. Dokazi pokazuju da je on vodio srpske vođe u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini u planiranju i izvršenju tog plana. U slučaju Bosne i Hercegovine, on je plan zamislio zajedno sa rukovodstvom bosanskih Srba još 1991. godine, a možda i ranije. I plan je bio da Srbi u Bosni i Hercegovini ostanu u jednoj državi koja je teritorijalno i politički vezana sa Srbijom i srpskim teritorijama u Hrvatskoj. Zatim tu imamo jednu fusnotu. Prema tome, šta mi ovde kažemo? Mi kažemo da dokazi o njegovom razumevanju i namerama krajem osamdesetih i početkom devedesetih da se osigura da Srbi u Bosni ostanu u državi koja će politički i teritorijalno da bude vezana sa Srbijom i srpskim teritorijama u Hrvatskoj, mi kažemo dakle da to *de facto* predstavlja plan Velike Srbije.

SUDIJA BONOMI: Čekajte, vi tu kažete kakva je bila faktička situacija, to je, dakle, ono šta je *de facto* bilo, ali onda kažete da to što je *de facto* bilo, da je to zapravo predstavljalo planiranje Velike Srbije. Jer Velika Srbija mora nešto da znači da bi se moglo reći da je to *de facto* odgovaralo Velikoj Srbiji i ja pokušavam da saznam šta vi kažete, šta je Velika Srbija koju *de facto* predstavljaju potezi optuženog.

TUŽILAC NAJS: Da. Možda bi bilo bolje da smo ovo malo drugačije formulisali i da smo neke druge reči naglasili ili boldovali, jer način na koji ja ovo čitam je meni sasvim jasan. To je bilo *de facto* planiranje neke vrste Velike Srbije. Ako pogledate karte iz "Epohe" na kojima se vide razne varijante karata sa Haške konferencije (International Conference on the Former Yugoslavia) i drugih mesta videćete, a uvek se može reći da su političari uvek na jedan način pragmatični, imaju loše namere i njihove se namer uvek menjaju zavisno od okolnosti, ali to uvek predstavlja planove za proširenje srpske države. Tako da ono šta mi ovde definišemo u tom našem podnesku, kažemo da je postojala želja za stvaranjem jedne Velike Srbije, neke vrste Velike Srbije, dakle jedne proširene države, centralizovane u kojoj će biti Srbi iz Srbije, Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

SUDIJA ROBINSON: Vi verovatno na isti način objašnjavate i paragraf 252 koji je pročitao sudija Kvon, gde stoji: "Tužilaštvo kaže da je optuženi nameravao da uništi onaj deo muslimanskog stanovništva iz dela Bosne i Hercegovine koji je bio određen za uključenje u Veliku Srbiju".

TUŽILAC NAJS: Koliko se ja sećam, ja sam to formulisao na način bilo da se steknu ili zadrže teritorije te vrste.

SUDIJA KVON: Gospodine Najs, ako pročitate ovaj paragraf videćete da u trećoj rečenici stoji: "Bosansko muslimansko stanovništvo bilo je glavna prepreka za njegove teritorijalne ambicije i on nije mogao da toleriše njihovo postojanje kao definisane grupe u tim opštinama." Prema tome, da li sam ja pravilno shvatio taj pasus? Da li sam dobro shvatio kad kažem da je težište teza Tužilaštva ili način na koji vi razumete Veliku Srbiju nešto što je povezano sa teritorijalnim ambicijama i sa time da se ne toleriše postojanje drugih grupa na toj teritoriji? Prema tome kad optuženi kaže da svi Srbi treba da žive u istoj državi, on misli to. Da li je onda njegova ambicija povezana da teritorijalnim ambicijama i proterivanjem drugih nacionalnih grupa? Da li to tako treba da se shvati?

TUŽILAC NAJS: To obuhvata i to i tu postoje dve različite stvari.

SUDIJA KVON: Kako vi razumete Veliku Srbiju? Da li vi to razumete na isti način?

TUŽILAC NAJS: Ne svedokova Velika Srbija, ali *de facto* Velika Srbija, da. Ali ovde ipak postoje dve zasebne stvari. Dakle to da se osigura da mesta gde su Srbi u većini budu u istoj državi je jedna stvar, a druga stvar je da mesta gde se želelo da bude srpska većina, takođe budu potencijalno uključena. Pogledajte, na primer, drinsku dolinu, Srebrenicu i tako dalje. Međutim način na koji vi o tome govorite, na koji odabirate činjenične poteškoće sa kojima se tada suočio optuženi ako je želeo celovitu srpsku državu pokazuje upravo kako je neprikladno da se njemu pripiše filozofsko-istorijski koncept. Umesto toga treba da se kaže, a mi smo to non-stop govorili, da se

tu radilo o jednom njegovom praktičnom planu.

SUDIJA BONOMI: Da li je onda vaša teza da je predložena Velika Srbija trebalo da bude jedna država koja bi obuhvatala Srbiju i delove Hrvatske i Bosne? Pazite, jedna država, jedna zemlja.

TUŽILAC NAJS: To je uvek bila krajnja namera da sve te zemlje budu jedna država. Postoje materijali i drugi izvori koji pokazuju da su to bile ambicije drugih koje su, koje je ovaj optuženi bilo izgovarao oprezno, bilo da uopšte nije izgovarao. Međutim, ovaj optuženi jasno daje do znanja da je on bio spreman puno toga da učini i da igra dugu igru čekajući da vidi kako se ona razvija.

SUDIJA KVON: I to je nešto različito od očuvanja federalne države, Jugoslavije?

TUŽILAC NAJS: Da. Jednom kad je prestala da postoji mogućnost očuvanja federalne Jugoslavije, bilo što je on to sam učinio na Haškoj konferenciji ili bilo gde drugde, onda je drugi plan, plan "B" je stupio na snagu. I to je trenutak u kom je jedna vrsta Velike Srbije postala realnost u njegovim mislima. Samo da vidim da li želim još nešto da kažem u vezi s tim. Da, još jedna stvar. Ne može da se potceni niti smo mi potcenili realnost, a to je: granice na koje su se odnosile namere optuženog i akcije sa kojima je on povezan bile su slične ili identične onima koje je definisao ovaj svedok. Zato smo i toliko vremena potrošili na, i meni je žao da to još uvek nije sasvim jasno, na istorijske karte sa Londonske konferencije i sa drugih konferencija, karte na koje se oslanjao optuženi ili njegova stranka. Sećate se, na primer, da kad bi on tražio rešenje nekog problema, u jednom presretnutom razgovoru spomenuo je nečiji drugi plan sa kraja Prvog svetskog rata, a onda rekao "čekajte, ako ne to, onda možda Londonska konferencija, da uzmemo plan sa te konferencije". Prema tome, to je realnost, to je praktičan pristup koji je on uzeo, a to onda ima, zapravo, na kraju isto značenje kao i ovo šta govori svedok.

SUDIJA BONOMI: Da li vi onda želite da kažete da je optuženi nam-

eravao da zauzme celu Bosnu?

TUŽILAC NAJS: Ne.

SUDIJA BONOMI: Ali ovaj svedok kaže da cela Bosna spada u Srbiju, u Veliku Srbiju.

TUŽILAC NAJS: Da, možete to da pomerite sve do linije Karlobag-Virovitica, ali suština je da je optuženi bio mnogo pragmatičniji.

SUDIJA BONOMI: Ali pogrešno je onda da se kaže da je vaša teza to da su njegove namere bile slične ili identične namerama i idejama koje zagovara ovaj svedok.

TUŽILAC NAJS: To je tačno u toj fazi, jer ako pogledate liniju Karlobag-Virovitica, videćete da je to bila jedna faza koja je trebala da smanji hrvatsku državu. To je, na kraju, malo smanjeno. Međutim, treba da gledamo kako su se stvari realno razvijale i tu se ... Pazite, radi se o jednom čoveku, u stvari možda je bolje da to ne kažam, nisam siguran dali su tu neke zaštitne mere. Molim vas da mi date jedan trenutak. Izvinjavam se.

(Pretresno veće se savetuje)

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, podsetili su me na još jednu stvar. Nekoliko svedoka, Matovina i Kandić, nisam sada pronašao reference, ali oni su, dakle, konkretno govorili o jednoj vrsti Velike Srbije i stavljali su naglasak na jednu vrstu, a ne na koncept. I, dakle, to nisu svedoci kojima smo rekli šta i kako da govore, niti smo to mogli da uradimo. Oni su izrazili ono šta oni misle. Mislim da je, takođe, važno da se ima na umu kad se gleda ovaj deo istorijata našeg postupka i pitanja koja ćete vi morati da rešavate, da veza sa istorijskim konceptom Velike Srbije nije samo nešto što možda postoji na praktičnom nivou između ovog optuženog i samog koncepta, nego je možda nešto što može da postoji i kao veza između Memoraduma SANU i koncepta Velike Srbije, međutim to je uvek potisnuto u stranu ili osta-

lo neizrečeno. I zato je, po našem mišljenju, uvek mnogo bolje i mnogo relanije da se kaže šta je ovaj čovek nastojao da postigne. On je nastojao da postigne jednu povećanu centralizovanu srpsku državu. Sada da se nadovežen na ono što je rekao sudija Bonomi. Na mnogo načina, ali ne uvek, to se poklapa sa ambicijama ili delom ambicija ljudi poput ovog svedoka. To održava i druge ideje, na primer "Memorandum" SANU iako on to nije eksplicitno spomenuo. Međutim ono šta nas brine ovde u ovoj sudnici je šta je on učinio nastojeći da postigne jednu veću srpsku državu i šta se od toga odnosi na počinjenje krivičnih dela.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najš, da li biste sada mogli kratko da sažete stav Tužilaštva o tome, samo u dve ili tri rečenice?

TUŽILAC NAJS: Da. Zahvalan sam gospodinu Saksonu. Optuženi je svedoku Erstiću postavio pitanje 25. jula 2003. godine i rekao: "Koji ste to moj govor čuli u kome je rečeno nešto što se moglo protumačiti protiv Hrvata ili bilo kog naroda u Jugoslaviji? Odgovor: Ja sam vas gledao na televiziji kada ste govorili na mitinzima u Beogradu i kada ste vikali 'hoćemo Veliku Srbiju i svi Srbi treba da žive u jednoj državi'". Dakle tako se taj svedok seća načina na koji je to izrečeno. Ja to sada nemam na video traci, ali, dakle, postoji svedok koji stvara vezu između njegovog razumevanja tog tehničkog izraza "Velika Srbija" i slogana "svi Srbi u jednoj državi". Ja mislim da sam do sada jasno govorio, odgovaram sada na pitanja sudije Robinsona, da su ambicije ovog optuženog u određeno vreme, jednom kad je mogućnost održanja SFRJ prestala, bile da on ima jednu povećanu srpsku državu i da je to uticalo na njegove akcije.

SUDIJA ROBINSON: Znači jedna uvećana srpska država.

TUŽILAC NAJS: Da, što je *de facto* Velika Srbija bez obzira kako se to opisuje. Ali to nije koncept za koji se zalaže ovaj svedok i njegova stranka. Samo trenutak, imam ovde još jednu belešku. Mislim da sam to već rekao, ali ponovići ili preformulisati ono šta sam već rekao kako bi stvari bile jasnije. Jednom kad je doneta odlika da se

Slovenija pusti da ode i kad se počelo da razmišlja o tome da bi i Hrvatska mogla da ode pod izvesnim uslovima, ali bez onih delova koji će da ostanu pod srpskom kontrolom, u tom trenutku, sada odgovaram na pitanje sudije Bonomija, nije se planiralo da se tada obuhvati cela Bosna. Oni su se, jednostavno, suočili sa realnošću i ograničili se na neke delove, procenat po procenat, one delove za koje je bilo realno da mogu da ih pridobiju.

SUDIJA ROBINSON: Hvala gospodine Najs, bilo je nužno da tužilac razjasni tezu Tužilaštva. Sada ne očekujem argumente ni gospodina Keja, ni gospodina Miloševića. Ako imate nešto da kažete, gospodine Kej, gospodine Miloševiću, možete da kažete, ako hoćete.

ADVOKAT KEJ: Ne, nemamo ništa da dodamo.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, da li vi želite nešto da kažete u vezi sa ovim? Imajte, naravno, na umu ono šta sam rekao da je bilo na tužiocu da objasni koje su teze.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Meni je potpuno jasno, gospodine Robinson, da ste vi postavili njemu pitanje. Ali pošto je ovde gospodin Najs izrekao mnogo stvari koje apsolutno nisu tačne, smatram da imam pravo da na njih ukažem, a govorio je, otprilike, 40 minuta. Prvo, Srbi u jednoj državi uopšte nije slogan već realnost punih 70 godina, od stvaranja Jugoslavije do 1991. godine kada su počele da se otcepljuju određene republike na nelegalan način i oružanim putem. Dakle, Srbi u jednoj državi je realnost punih 70 godina. I ako gospodin Najs optužuje bilo koga za zalaganje da se sačuva država koja je bila jedini međunarodno priznati subjekt i osnivač Ujedinjenih nacija i postojala od Prvog svetskog rata, onda pretstavljam da ima ogromna lista koje bi trebalo, na taj način, da optuže. Prema tome, da to ostavimo na stranu. Vi ste isto, gospodine Robinson, upotrebili, rekli ste treba da žive u jednoj državi, što je pogrešno. Oni su živeli 70 godina u jednoj državi. To nije bila teza o tome kako će ubuduće da žive, nego su živeli i tu je bilo zalaganje za očuvanje te države. E sad drugo. Molim vas, ovo je, verovatno, prvi i

jedini slučaj u nekom procesu, ja ne znam u svetu da li postoji, vi sa vašim iskustvom verovatno možete da imate i takvu pojavu, ja za nju ne znam da Tužilaštvo posle tri četvrtine postupka, da uzmemo, znači, od 2002. godine, a sada je 2005. godina i to druga polovina, posle tri i po godine ne zna za šta optužuje. Ja mislim da ova blamaža će se izučavati na univerzitetima. Ovde nije samo problem što gospodin Najs ne zna šta meni stavlja na teret, još veći je problem, molim vas ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, mislim da nije ispravno da se kaže da oni ne znaju koje su optužbe. Radi se o samoj politici iznošenja teza Tužilaštva, a ne o optužbama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, ovde je još veći problem što se na insistiranje vaše, kad kažem "vaše", mislim na svu trojicu, na vaše insistiranje, dakle da je sve jasno, vi verovatno ne biste insistirali, ne biste tražili odgovor ako vam je sve jasno. Prema tome, na vaše insistiranje on tek sad, posle tri i po godine, pokušava da bezuspešno razjasni za šta on mene optužuje. Kakva je onda vrednost svega onoga što je on do sada iznosio? Mislim da apsolutno ovo treba prethodno raščistiti da bi se onda moglo da ostvaruje neko elementarno pravo, da ja znam za šta sam optužen, da bih mogao na to da odgovorim. Drugo, gospodin Najs je tru puta promenio pozicije za poslednjih sat vremena i sve vreme su mu pozicije besmislene. Na početku današnje rasprave, ja sam zapisao, on je eksplicitno rekao da mi ne stavlja na teret Veliku Srbiju. To je rekao i kad je svedočio akademik Čedomir Popov, to postoji sve i u transkriptima. Da sad ne manipuliramo onim što je ovde izrečeno. Prema tome, pa onda stavlja na teret, pa onda da li je to isto što i svi Srbi u jednoj državi, a svi Srbi u jednoj državi je Jugoslavija koja traje 70 godina i onda se beskrajno okreće dalje, a onda iznosi neistine i manipulirše činjenicama. Na primer, on je sada pomenuo svedočenje akademika Popova i neku kartu. A jasno je pokazano da je gospodin Najs manipulirao tim kartama iz "Epohe". To je, inače, bio list koji je izlazio u Beogradu, blizak Socijalističkoj partiji. Karta koja pokazuje liniju Karlovac – Karlobag – Ogulin – Virovitica, je pokazivao kao kartu za koju se

navodno "Epoha", taj časopis, pa onda vadeći tu neku vezi samnom, mada ne znam kakvu i ja zalagao, prikivši da postoji tekst pored karte koji pokazuje da se oni koji o tome pišu ne slažu sa tom kartom. Prema tome, potpuna jedna čista manipulacija. Kartu Beogradske inicijative prema kojoj bi Izetbegović bio predsednik te države ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, u prevodu smo čuli reč manipulacija. Mislim da bi bilo bolje za vas da koristite reč da je pogrešno protumačio kartu. Nastavite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: On nije pogrešno protumačio. On je pokazao kartu pored koje stoji tekst koji ima kritički odnos prema toj karti, kao kartu za koji se zalaže taj časopis. Prema tome, to je toliko jasno da je učinjeno potpuno suprotno. Prema tome, to je jedan falsifikat i to je jedan falsifikat i jedna laž. Kartu Beogradske inicijative prema kojoj bi Izetbegović bio predsednik te države, jer je takav tekst i vi takav tekst imate u dokaznim predmetima. On je prikazao Veliku Srbiju. On sad svesno obmanjuje ovde sve prisutne. Malopre je rekao, čuli ste ga svi, valjda niste zaboravili da je govoreći o nemogućnosti opstanka SFRJ, on kaže: "Pošto je on sam", "on", to sam ja, "to učinio na Haškoj konferenciji", pa na Haškoj konferenciji je ponuđen raspad Jugoslavije koji sam ja odbio. Dakle, potpuno suprotno. I jednostavno uopšte više ne zna o čemu govori. I govori stvari koje su tako notorne neistine da je za mene zaista veliko iznenađenje da neko sme sebi da dozvoli takvo ponašanje. Ja sam, inače, ja sam vama rekao da gospodin Najs treba krivično da odgovara za svesno i namerno onemogućavanje istine sa onim što smo juče raspravljali, jer je u rukama imao sve činjenice i svedoka kome je suđeno za određene stvari.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, gospodin Milošević, zaneli ste se. Ja sam vam na početku rekao da se prvenstveno radi o tome da Tužilaštvo pojasni svoje teze. Tužilaštvo je to i uradilo. Ako imate neke argumente da iznete u vezi sa tim konkretnim pravnim pitanjem, onda to učinite. Ja vam dajem reč mada ne smatram da je to nužno, ali želim da budem fer prema vama budući da se ovo tiče vašeg predmeta, ali morate da se ograničite na pravna pitanja.

Nemojte sad da iznosite optužbe.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: To je, takođe i pravno pitanje. On sada kada objašnjava i pokušava da objašnjava i to na vaš zahtev, a vi zahtev valjda ne postavljate zato što vam je jasno nego zato što vam nije jasno, što je najbolji dokaz da stvar uopšte nije jasna, on sad govori o planovima "A" i "B". Kaže plan "B", onda kaže primenio. Pa gde su ti planovi. Je l' on podneo bilo kakav ovde dokaz o planovima "A" i "B"? Onda govori o tom presretnutom razgovoru, Milošević kaže "karta Londonske konferencije". Kartu Londonske konferencije u tom presretnutom razgovoru pominje sagovornik, a ja pokazujem krajnju nezainteresovanost za to. Prema tome, još jedna manipulacija. Ovo je inače čitavo brdo manipulacija koje, ja mislim, niko nikome ne bi smeo da dozvoli. Pogledajte, molim vas. On je sad, gospodin Najs ovde ... Maltene treba da ustanovljavamo kad je prvi put pomenuo Veliku Srbiju, pa je rekao "e tad sam poslednji put pomenuo Veliku Srbiju", kao da je bitno kada je on pomenuo. On je imao to kao osnovu da spoji sve ovo, iako je gospodin Kej onda upozorio da ne postoji ljudsko biće koje može da izdrži postupak duži od dve godine ili već šta je, ako može da nađe u ovom svom kad je bio *amicus curriae*, pa ste to ipak uradili. Molim vas, on kaže, ne povezuje samnom ovaj plan i to nisam ja rekao. Na strani 82, to je njegovo uvodno izlaganje pre ijednog svedoka koga je izveo, kaže: "Vojska", dokazi nisu bolji, dakle, "vojska se potpuno posvetila programu optuženog. Oficiri koji su su bili zadojeni bratstvom i jedinstvom sve su napustili i to u korist Velike Srbije". Ovo je vrlo bitno, prema tome ja insistiram, gospodo, da se prvo razjasni za šta sam ja ovde, šta se to meni stavlja ne teret, pa da onda mogu na to da odgovaram. Pogledjte, molim vas, sa saslušanja, odnosno svedočenja akademika Čedomira Popova. To je strana 34.587. Gospodin Najs kaže: "Da li mogu da vas podsetim, ne da ispravljam, ali da skrenem pažnju i Pretresnom veću i optuženom na realnost da u mojoj uvodnoj reči ja nisam u ime Tužilaštva se oslanjao uopšte na reči Velika Srbija". On je u saslušanju Popova se odrekao, još rekao da se nije oslanjao na reči, evo ja vam sad citiram njegovo uvodno izlaganje. Dakle potpune neistine govori. "Ja sam koristio tu frazu jednom i to povezujući je sa

čovekom po imenu Šešelj". Upotrebljavao Veliku Srbiju pominjući i gospodina Šešelja, ali u ovom citatu koji sam vam pročitao iz njegovog uvodnog izlaganja, to nije uošte vezano za gospodina Šešelja već za mene. Ali on ovde kaže da nikada nije: "Tužilaštvo se nikada nije oslanjalo na reči Velika Srbija, nikada. Ja sam koristio tu frazu jednom i to povezujući je sa čovekom po imenu Šešelj i mislim da sam dva puta se osvrnuo na koncept Svi Srbi u jednoj državi." Svi Srbi u jednoj državi, to je Jugoslavija koju želimo da sačuvamo. "A fraza Velika Srbija koja, mislim, nikada nije stavljena u usta optuženog. Nikada nije rečeno da je on to rekao, radi se o konceptu koji mnogi drugi svedoci spominju, a, naravno, mi ne možemo da ih kontrolišemo u njihovoj analizi događaja i u tome kako oni shvataju određene stvari". On kao ne može da kontroliše, pa su oni to shvatili. Malopre o svedočenju nekog tu, nisam mi ni zapamtio ime, kako je čuo kako ja na televiziji tražim Veliku Srbiju i tako dalje. Pa svi su moji govori snimljeni na televiziji. To, javni govori na mitinzima gde su bile tolike hiljade ljudi, pa to su notorne laži. I on koristi notorne laži. On može putem svedoka, po praksi koja se ovde sprovodi da dokazuje nešto što čitava Srbija zna da je laž. Mislim da je ovo jedan kompletan fijasko, ovo je samo jedan vrh ledenog brega tog fijska s kojima s mi suočavamo, a onda: "Sudija Robinson" ... Pre toga, kaže: "Dakle nikada te reči nismo pripisali optuženom, radi se o konceptu koji su spominjali mnogi drugi svedoci, a naravno mi ne možemo da ih kontrolišemo u njihovoj analizi o tome kako oni shvataju događaje. Što se tiče Tužilaštva, mi smo uvek veoma pažljivo ograničavali naš pristup, dakle na onaj način kako sam ja, u stvari, i otvorio predmet Tužilaštva." Citirao sam vam kako je otvorio Predmet Tužilaštva. Prema tome, potpuno nedolično. "Sudija Robinson: To se ne nalazi u Optužnici? Najs: To se nalazi u jednoj od optužnica, ali, naravno, to je sve prethodilo mojoj uvodnoj reči, a uvodna reč je u vezi sa teorijom i opštim principom, ali ste u pravu. Sudija Robinson: Ali vi ne kažete da to nije važan deo teze Tužilaštva. Najs: Ne, ne kažem to, ne kažem to uopšte. Radi se o veoma važnom pitanju koje treba da se ima na umu, ali mi smo se uvek izražavali koristeći reči svi Srbi u jednoj državi. Mi smo uvek govorili o tome da su drugi instrumentalizovali mišljenja drugih". Prema tome, ja smatram da vi treba,

gospodine Robinson, da zahtevate od gospodina Najsa da on da tačno i precizno šta je, u stvari, ova njegova, ova njegova optužba, a da za to vreme, dok on to ne da, to prekinete. Što se tiče tvrdnji, on je pomenuo sad ovde šta su ljudi radili u Bosni, u Hrvatskoj. Pa ljudi su se branili. Pa nisu Srbi pokrenuli oružano otepljenje i građanski rat. Svi dokazi koje ovde imate pokazuju da su mesecima pre toga drugi počeli da ih ubijaju. Branili se ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ja sam zatražio od gospodina Najsa da rezimira tezu Tužilaštva u vezi sa tim i odgovarajući na to on je rekao da je koncept koji Tužilaštvo prihvata, u stvari, jedna uvećana srpska država. Dakle to je njihov stav. Mi imamo sve dokaze na raspolaganju, imamo i transkript, a sada bih hteo da nastavimo dalje. Izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Da li biste vi meni hteli da kažete, evo sad predsedavate, od početka ste u tome, koji je dokaz gospodin Najs uopšte izneo da je neko imao koncept "uvećana srpska država"? Da li ste videli neki dokaz o tome? Da li je on izneo neki dokaz o tome? Pa ne možemo na buncanje ...

SUDIJA ROBINSON: Pa ne radi se o tome, gospodine Miloševiću. Ne radi se o tome. To su teze Tužilaštva. Ukoliko mi budemo zaključili da to nije potkrepljeno dokazima, onda će to da se vidi u našim odlukama, ali, kao što znate, mi ne treba sada da donosimo odluku o tome. Vi treba da znate, dakle, koje su teze Tužilaštva. To je pojašnjeno. Molim vas da sada postavite vaše sledeće pitanje svedoku i zamolio bih vas da pređete na drugu temu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa upravo da bih, da bih ovo razjasnio, ja mislim da je svedok koji je sam za sebe rekao, a očigledno je da govori istinu, on je vodeći teoretičar koji se bavi ovim pitanjem. Ja ću odmah da kažem da očekujem prigovor gospodina Najsa, da on ovde ne svedoči kao ekspert, ali on je pisao knjigu o tome, on je napisao mnogo radova o tome, u mnogo njegovih knjiga se to sadrži, prema tome krajnje je kompetentan. Aktuelni srpski političar, šef najveće opzicione partije, prema tome govori kao činjenični sve-

dok i on o tome može da govori. Molim vas, gospodin Šešelj...

SUDIJA ROBINSON: A u vezi sa čim ćete da mu postavljate pitanja? U vezi sa konceptom uvećane srpske države?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: A zašto mu ne bih postavio pitanje u vezi s tim?

SUDIJA ROBINSON: U redu, dozvoliću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Prvo, da vam postavim, gospodine Šešelj, pitanje. Odgovorili ste na pitanje odnosa prema Hrvatima, koncepta koji zastupate, a da li se nosioci velikosrpskog koncepta zalažu ili su se zalagali bilo kada za uništenje Muslimana?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Ne. Srpska radikalna stranka je napravila geografsku kartu Velike Srbije. Iz te geografske karte koju smo bezbroj puta objavili na naslovnoj strani ili na kolor poleđini našeg lista "Velika Srbija", vidi se da je zapadna granica Velike Srbije na liniji Karlobag – Ogulin – Karlovac – Virovitica. Ta karta Velike Srbije ne sadrži samo teritorije gde je srpsko pravoslavno stanovništvo u većini. Ta karta sadrži mnoge teritorije gde su Hrvati, Muslimani i Makedonci u većini. Kad bismo mi imali ideju da sve koji u tom trenutku za sebe kažu da nisu Srbi oteramo, to bi bio egzodus 10.000.000 ljudi i to je besmislica. Drugo, 1990. godine, u vreme kad se već usijavala jugoslovenska kriza, ja pišem pismo Srbima islamske veroispovesti, javno, otvoreno pismo koje je više puta publikovano, gde govorim: "Braćo Muslimani, ne dajte da vas opet prevare kao što su vas prevarili u Prvom i Drugom svetskom ratu, da budete oruđe u tuđim rukama protiv svoje pravoslavne braće, ne dozvolite da vas razbiju podele i zakrve međusobno", to je objavljeno i u mojim knjigama, to je objavljeno u štampi, to se može imati na raspolaganju ovde. Mi, dakle, želimo ...

SUDIJA ROBINSON: Hvala, hvala, gospodine Šešelj. Gospodine Miloševiću, imajte na umu da se teza Tužilaštva odnosi na uvećanu

srpsku državu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja imam na umu ... Gospodine Šešelji, da li je ikad bilo govora o tome da Srbija ima neke teritorijalne pretenzije?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Ne. Nikada nio nije izrazio stav o teritorijalnim pretenzijama Srbije. Srbi u bivšoj hrvatskoj federalnoj jedinici su jasno stavili do znanja Hrvatima: "Ako vi hoćete da se otepite od Jugoslavije, mi nećemo, mi ostajemo u Jugoslaviji i zbog toga formiramo Srpsku Krajinu". Srbi u Bosni i Hercegovini su jasno stavili do znanja Muslimanima i Hrvatima: "Ako vi hoćete da se otepite od Jugoslavije, mi nećemo, mi ostajemo u Jugoslaviji". To je vrlo jasno rečeno pre početka svakog rata. Mi nećemo da izlazimo iz Jugoslavije, a vi hoćete. A onda niko nije izbegavao ni razgovor kako bi se moglo izaći iz Jugoslavije. Čak je u Bosni pravljen Kutiljerov plan (Cutileiro Plan) koji su i Srbi i Muslimani i Hrvati prihvatili pa pod pritiskom Amerikanaca, Muslimani naknadno otkazali. Dakle, ono šta su pravoslavni Srbi želeli, to je očuvanje Jugoslavije, a ne uvećana Srbija. I većina Srba nije želela ni Veliku Srbiju, nego samo Srpska radikalna stranka...

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam. Istaknuta je poenta. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodin Šešelji, maločas ste u objašnjenjima gospodina Najsa čuli, on je citirao neki svoj stav ili verovatno iz nekog svog papira, da sam ja imao plan da isteram Muslimane sa dela teritorije Bosne i Hercegovine, pretpostavljam onog dela koji je pod srpskom kontrolom. Pa sad, on, naravno, za to nije dao nikave dokaze, ali on to tvrdi, objasnite mi, molim vas, da li je moguće da neko ima plan da protera Muslimane u Bosni sa dela koji je pod srpskom kontrolom, a ne proteruje ni jednog Muslimana iz Srbije koja je sva pod srpskom kontrolom, gde nema ni rata, ni bilo čega drugog. I kako vam se uopšte ta teza ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ne možete na takav

način da postavite pitanje. To neću da dozvolim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Gospodine Šešelji, da li je postojao kod mene, kod nekoga u rukovodstvu Srbije, bilo koga, da vi znate, plan da protera Muslimane iz bilo kog kraja Bosne i Hercegovine?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Ne. Nikada ni jedan plan o proterivanju Muslimana nije postojao. Vi ste želeli da Bosna i Hercegovina u celini ostane u sastavu Jugoslavije, čak i ako se otcepe Slovenija i Hrvatska. I vodili ste razgovore da Izetbagovićem i, po mojim saznanjima i po mom sećanju, vi ste Izetbegoviću nudili da on bude prvi predsednik te skraćene Jugoslavije ako se ne bude uspeo izbeći potpuni raspad. Izetbegović je prihvatio, a onda je pod pritiskom Amerikanaca odustao. Amerikanci su mu stavili do znanja, "šta će ti skraćena Jugoslavija kad možeš imati potpunu nezavisnost". Ali u tom slučaju, ako bi svi Srbi ostali u jednoj državi i svi Muslimani bi ostali u jednoj državi, jer Muslimani su živeli samo u Bosni i Hercegovini, Srbiji, na Kosovu i Metohiji, u Makedoniji i u Crnoj Gori ...

SUDIJA ROBINSON: Hvala, gospodine Šešelji. Sledeće pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Gospodine Šešelji, pogledajte tačku 7 ovog hrvatskog dela, a posle toga tačku 22, pa ću vas zamoliti da mi date neko objašnjenje.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Samo trenutak da optužnicu uzmem pošto sam ja bio pasivni posmatrač više od sat vremena. Kažite mi, to je paragraf 7, je li?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, u hrvatskom delu, na strani 3.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Našao sam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovde kaže: "Ovaj udruženi zločinački poduhvat, nastao je pre 1. avgusta 1991. godine i trajao najmanje do juna 1992. godine." Znači negde pre 1. avgusta 1991. godine. E sad, pogledajte, tačka 22, kaže: "Vojislav Šešelji kao

predsednik Srpske radikalne stranke u daljem tekstu SRS, najmanje od februara 1991. godine, pa tokom celog vremena", znači vi ste, otprilike, šest meseci učesnik udruženog zločinačkog poduhvata pre nego što je taj udruženi zločinački poduhvat nastao. Molim vas opišite ova svoja zlodela, da bismo mogli da čujemo o kakvim se zlodelima radilo.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Pa ovo je, zaista, krajnje apsurdno, da sam ja učesnik udruženog zločinačkog poduhvata koji je nastao negde pre 1. avgusta 1991. godine, a da sam ja njegov učesnik od februara 1991. godine, najmanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Najmanje od 1. februara.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: A moguće kao beba da sam već posto učesnik, takvoj logici ja zaista nemam odgovora. Prvo, nikakvog udruženog zločinačkog poduhvata nije bilo. Drugo, o mom učešću u ratnim naporima već je bilo reči i ja sam rekao na koji način je to moje učešće bilo realizovano juče. Drugo, moje zalaganje za Veliku Srbiju praktično nema veze sa građanskim ratom koji je vođen.

SUDIJA ROBINSON: Hvala gospodine Šešelji. Sledeće pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sasvim konkretno, direktno pitanje. Da li je postojao neku udruženi zločinački poduhvat čiji ste vi mogli ili niste mogli da budete član?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Nikakav udruženi zločinački poduhvat nije postojao, a sa mnogim ljudima sa ovoga spiska ja se nikad u životu ni upoznao nisam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, ovde se zaista opet postavlja pitanje kako se dokazuju negativne činjenice. Da li vi očekujete da ja dokazujem da se nije desilo ono šta tvrdi gospodin Najs, da nije postojalo to šta tvrdi gospodin Najs ili da gospodin Najs dokaže da je nešto postojalo šta on tvrdi?

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, kao što dobro znate, teret dokazivanja je na Tužilaštvu. Vi ne morate ovde ništa da dokažete. Vi možete ovde da ostanete i da čutite i na kraju suđenja

da odšetate kao slobodan čovek. Vi ne morate ništa da dokažete. Sledeće pitanje, molim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Šešelji, pre nego što pređemo na narednu temu, pogledajte bosanski deo. Isto tako molim vas da pogledate tačke 7 i 22 bosanskog dela. Ovde kaže, ovde čak nema "najmanje" nego kaže, u tački 7: "Ovaj udruženi zločinački poduhvat postojao je od 1. avgusta 1991. godine i trajao najmanje do 31. decembra 1995. godine." Dakle to obuhvata i pregovore, ove mirovne i Dejton (Dayton) i završetak Dejtona i uspostavljanje svega, znači sve je taj zločinački poduhvat, znači od 1. avgusta. Pogledajte tačku 22. Tačka 22 se odnosi na vas. Ovde kod vas opet piše "najmanje", znači ovde je postojao, po tački 7, zločinački poduhvat decidno od 1. avgusta 1991. godine, a vi ste njegov učesnik najmanje od februara iste godine.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Pa do kraja 1995. godine, kako se kaže u tački 7. Ali u optužnici koja je protiv mene podignuta, stoji da sam član udruženog zločinačkog poduhvata do 1993. godine. A to je isto Tužilaštvo, evo ovde su svi ti, ovaj koji je protiv vas podigao optužnicu i tužilac koji je protiv mene potpisao, ovde sede.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite mi da li imate neku predstavu zašto figurira ovaj 1. avgust 1991. godine za taj navodni udruženi zločinački poduhvat?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Zato što je tada Jugoslovenska narodna armija ušla u sukob sa hrvatskim separatistima i njihovim paravojnim formacijama. Otprilike u to vreme armija je počela da uzvraća oružanim dejstvima kojima je i ranije bila mnogo izlagana, ali je bila suviše pasivna i izbegavala je da uzvati vatrom. Što se mene lično tiče, negde od 1. avgusta pa nadalje, mi smo počeli, ne znam tačan datum, da upućujemo dobrovoljce u JNA. Ali ovo što sam ja radio od februara 1991. godine pa do avgusta 1991. godine, ne znam uopšte ni šta misle da sam radio u to vreme, a kakve veze to može imati sa svima vama koji ste ovde nabrojani na ovom spisku, počevši od vašeg imena pa nadalje.

SUDIJA ROBINSON: Hvala gospodine Šešelj, to je objašnjeno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To šta je na kraju vašeg odgovora, zaista ja ne mogu da vam odgovorim tako da ćemo da vidimo.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Ja ću o tome da razmišljam naredne tri godine dok čekam da počne moje suđenje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo da pogledam ... U stvari to što ne znate šta ste radili, treba da pročitate član 9 u oba ova dela i hrvatskom i bosanskom, jer ovde kaže: "Da bi se realizovao cilj udruženog zločinačkog poduhvata, Slobodan Milošević je radio sa drugim pojedincima u udruženom zločinačkom poduhvatu i preko njih. Svaki učesnik ili saizvršilac imaju istu nameru kao i drugi da doprinesu tom poduhvatu, odigrao je svoju sopstvenu ulogu ili više uloga koje su značajno doprinosile cilju ovog poduhvata. Uloge tih učesnika ili saizvršilaca uključuju, ali se ne ograničavaju na sledeće" i onda nabraja i vas u tome. Prema tome, da li vam je sada iz ovoga jasnije za kakve ste zločine optuženi, gospodine Šešelj?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Ne, iz ovoga mi, naravno, nije jasno. Međutim, gospodine Miloševiću, kako mene s vama mogu dovesti u vezu kad smo se nas dvojica upoznali prvi put u životu u aprilu 1992. godine, a prethodno već godinu dana delujemo u udruženom zločinačkom poduhvatu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a tada kad smo se sreli u aprilu 1992. godine, gde je to bilo i o čemu smo razgovarali?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Ne. To je bilo u zgradi Narodne skupštine, vi ste došli na sednicu, sedeli ste u prvom redu, ja sam naišao i samo smo se rukovali kurtoazno, a posle smo se još jednom sreli na hodniku i sišli zajedno niz stepenice u jednom razgovoru koji je bio sasvim bezazlene prirode i ticao se te sednice, tog dana. To je bilo prilikom našeg prvog susreta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je bilo 1992.godine.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: To je april 1992. godine, pozdano se

sećam, štampa je zabeležila taj naš susret. Naša fotografija prilikom susreta objavljena je u mnogim novinama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Nikad se pre toga nismo sreli i nikad nismo imali nikakav međusobni kontakt.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a recite mi kad smo se prvi put sreli, ako se vi sećate, kad smo razgovarali o nekakvoj političkoj temi i uopšte kad smo se prvi put sreli da bismo razgovarali?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: To je prvi put bilo u maju 1992. godine kada sam na vaš poziv došao u Predsedništvo Srbije i razgovarali smo o predstojećim saveznim izborima. Vi ste želeli da čujete da li će se Srpska radikalna stranka pojaviti na ovim izborima, jer su sve druge opozicione partije pod američkim uticajem u to vreme najavile da će bojkotovati prve savezne izbore u Saveznoj Republici Jugoslaviji nakon usvajanja Ustava.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li imate objašnjenje zašto su ove određene opozicione stranke, ne mogu da kažem sve jer vi ste bili najveća ili jedna od najvećih u to vreme i niste bojkotovali izbore, zašto su oni bojkotovali prve savezne izbore za Parlament Savezne Republike Jugoslavije?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Po nalogu američke ambasade, jer su Amerikanci izbegavali da priznaju međunarodno pravni kontinuitet jugoslovenske države mada su taj kontinuitet odmah priznali Narodna Republika Kina (China), Rusija (Russia) i mnoge druge zemlje. Narodna Republika Kina je bila prva koja je priznala Saveznu Republiku Jugoslaviju i međunarodno pravni kontinuitet jugoslovenske države. Amerikanci su instrumentalisali prozapadne političke partije da ne učestvuju na izborima da bi se na taj način osporio legitimitet predstojećih saveznih izbora. I da bi to bila poluga više u njihovim rukama protiv naše države.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li su ti savezni parlamentarni

izbori ipak održani i da li su održani uspešno i da li su održani sa procentom izlaska građana većem od sadašnjeg procenta građana koji izlaze sada na izbore ili manjim?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Da, ti izbori su bili veoma uspešni i u Srbiji i u Crnoj Gori. Bio je mnogo veći procenat izlaznosti na te izbore nego sada i na tim izborima se pokazalo da je već tada Srpska radikalna stranka postala druga po snazi politička partija. Naravno, zahvaljujući bojkotu ostalih partija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala. Sad je 12.15, da li je vreme za pauzu, gospodine Robinson?

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam što ste me podestili, gospodine Miloševiću. Pauza od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pre nego što nastavim, molim vas da razmotrite moj zahtev, ja, naime, zahtevam da se ovaj izvod iz knjige gospodina Šešelja "Ideologija srpskog nacionalizma" koja je sadržana u tabulatoru 4 uvede kao dokazni predmet. Prevedeno je i blagovremeno dostavljeno. Vama i svim učesnicima.

SUDIJA ROBINSON: U redu, uvrštava se u spis.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Hvala, gospodine Robinson. E sada da razjasnimo nešto, gospodine Šešelji, ali ja pre toga moram da uputim pitanje gospodinu Robinsonu. Ali za vas, gospodine Šešelji, u tački 9, dakle, odnosno u tački 7 bosanskog paira kaže se da je ovaj udruženi zločinački poduhvat postojao od 1. avgusta. U tački 9 se govori kako je svaki učesnik izvršavao neki deo i sastavni deo te tačke je tačka 22 gde ste vi sastavni deo tog udruženog zločinačkog poduhvata od februara 1991. godine. Da bismo i ja i svedok bili načito o čemu se ovde radi, gospodine Robinson, ja vas molim da se gospodin Najš

izjasni, pošto je ovo potpuno konzistentan tekst i on je napisao i jedno i drugo, da li je taj navodni udruženi zločinački poduhvat koji ja predvodim, u kome učestvuje gospodin Šešelj, nastao od 1. avgusta, kao što piše u tački 7, piše postoji od 1. avgusta ili kao što piše u tački 22, najmanje od februara 1991. godine? Mislim da je to vrlo bitno, jer je u pitanju šest meseci. Nek se gospodin Najs izjasni, jer je on napisao oba datuma od kada on smatra da je postojao udruženi zločinački poduhvat.

SUDIJA ROBINSON: To nije nešto za šta ću od Tužilaštva da tražim objašnjenje. Ukoliko vi smatrate da se tu radi o određenoj diskrepanci onda će to da ide vama u korist i to je nešto na šta možete da se osvrnete u vašoj završnoj reči.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, šta ja smatram ili ne u ovom trenutku čak nije ni bitno, ali razlika između 1. avgusta i februara 1991. godine je očigledno vremenska diskrepanca od šest meseci. I ja ne znam na kakav zločinački poduhvat misli gospodin Najs, da li od 1. avgusta ili od februara 1991. godine, kako da pitam gospodina Šešelja u vezi s tim?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Meni je to jasno, gospodine Miloševiću. Od 1. februara 1991. godine ja sam sam bio učesnik udruženog zločinačkog poduhvata, ja sam se sam sa sobom udružio, a posle šest meseci ste mi se i vi ostali priključili. Ja sam to odmah shvatio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A, dobro, dobro, gospodine Šešelj, vi ste tu pomogli gospodinu Najsu veoma mnogo, meni je vrlo drago da vi tako dobro sarađujete sa gospodinom Najsom. Ja ću da nastavim sa ovim pitanjima. Gospodine, gospodine Šešelj, u paragrafu 7 hrvatskog dela, navedeni su sledeći učesnici udruženog zločinačkog poduhvata. Tu kaže: "Među pojedincima koji su uzeli učešća u ovom udruženom zločinačkom poduhvatu" i onda počinje samom, naravno i onda ide dalje cela lista. Sledeći je Borisav Jović. Kakav je vaš odnos prema Borisavu Joviću i kakav ste vi odnos imali sa Borisavom Jovićem?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Ja nikada nikakvih kontakata ni susreta sa Borisavom Jovićem, ni posrednih ni neposrednih, nisam imao sve do one sednice Narodne skupštine kojoj ste vi prisustvovali, a prisustvovao je u Borisav Jović kao tadašnji član Predsedništva Jugoslavije. 1991. godine, na izborima u Rakovici za upražnjeno poslaničko mesto, ja sam bio kandidat ispred svoje stranke, držao sam miting, a Borisav Jović kao predsednik konkurentske stranke, jer, podsećam vas, u to vreme je Borisav Jović bio predsednik Socijalističke partije Srbije, držao je kontramiting da bi podupro poslaničkog kandidata vaše stranke.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, to, pretpostavljam, nije ništa neobično.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Ne, ali smo politički protivnici koji se nikada do aprila 1992. godine nisu lično sreli. Nije neobično, naravno, pogotovo što sam ja tamo katastrofalno porazio kandidata vaše partije, imao sam negde tri puta više glasova. Ali to je ono čime se ja ponosim, a vama možda nije prijatno, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Šešelj, odgovorili ste mi na ovo pitanje sasvim precizno, dakle vi sa Borisavom Jovićem niste imali nikakve veze.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sledeći koji ovde piše je Branko Kostić koji je u to vreme, koliko se ja sećam, bio potpredsednik Predsedništva SFRJ, a inače biran je u Republici Crnoj Gori. I predstavljao je Crnu Goru u Predsedništvu SFRJ. Kakvi su bili vaši odnosi da Brankom Kosićem?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Prvi put u životu sam razgovarao sa Brankom Kostićem nakon saveznih izbora krajem maja 1992. godine, kad je u junu mesecu konsultisana savezna Skupština i kad je za kandidata za prvog predsednika Savezne Republike Jugoslavije istaknut Svetozar Marović, Srpska radikalna stranka se suprotstavila i mi smo se najavili da ćemo kao svog kandidata istaći Branka Kostića koga prethodno nismo ni poznavali. Obojica su bili iz Crne Gore, nama je

nešto bilo povoljnije da bude Kostić kandidat. A onda ste me vi, gospodine Miloševiću, pozvali na razgovor i predložili da kandidujemo Dobricu Ćosića za prvog predsednika Savezne Republike Jugoslavije. Ja sam se složio i tako smo odustali od kandidature Branka Kostića. Inače ga uopšte poznavao nisam. On je važio za veoma časnog i poštenog čoveka, a vi ste me ubedili da je Dobrica Ćosić bolji kandidat u tom trenutku ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a recite, pošto je sledeći u ovom udruženom zločinačkom poduhvatu Veljko Kadijević, kakav ste vi odnos imali s Veljkom Kadijevićem?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Veljka Kadijevića nikada u životu nisam sreo, nikada nismo ni o čemu razgovarali, nikakav kontakt nismo imali, a često sam ga javno napadao. Smatrao sam ga krutim komunistom ispočetka, dogmatski nastrojenim, a posle se kod mene pojavila i sumnja da je američki špijun. Saznao sam da je završio generalsku školu u Americi (United States of America) i njegovo ponašanje u toku rata mi je bilo prilično sumnjivo pa sam ga često napadao i zahtevao njegovu smenu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li sam dobro razumeo, vi kažete da ga nikad niste sreli.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Nikad u životu. Garantujem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, onda nema potrebe da objašnjavate da nikad niste razgovarali, pretpostavljam da se to odnosi na mogućnost da ste razgovarali telefonom? Niste ni telefonom?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Ne, ni telefonom nikad nismo razgovarali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a kakav je vaš odnos sa sledećim u tom zločinačkom poduhvatu koji ovde gospodin Najš forsira, generalom Blagojem Adžićem?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Njega sam prvi put upoznao nakon proglašenja Ustava Savezne Republike Jugoslavije. To je bilo krajem

aprila 1992. godine na svečanom prijemu u saveznoj Skupštini i to je bilo neposredno pred njegovu smenu i penzionisanje. I to je bio jedan kurtoazni razgovor gde smo se samo rukovali i možda razmenili dve-tri reči. Nikakve ozbiljne tematike u tom razgovoru nije bilo. Nikad ga ranije nisam poznao, a imao sam prema njemu javno negativan stav kao, otprilike i prema Kadrijeviću, možda u nešto blažoj formi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sledeći u ovom paragrafu 7 je Milan Babić. Molim vas recite mi kakav je vaš odnos prema Milanu Babiću, u to vreme, ne govorim sad, naravno, već kao navodnom učesniku tog udruženog zločinačkog poduhvata.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Sa Milanom Babićem sam se upoznao negde krajem avgusta ili početkom septembra 1990. godine. Imali smo solidne odnose, nismo se često viđali, nismo često kontaktirali, ali smatram da su naši odnosi bili relativno dobri sve do prvih demokratskih višestranačkih izbora za Narodnu skupštinu Republike Srpske Krajine. To je bilo krajem 1993. godine. Na tim izborima i Srpska radikalna stranka je osvojila veliki broj poslaničkih mandata. Babićeva stranka je bila pojedinačno najjača. Mi smo ugovorili koaliciju naših stranaka, dogovorili da se formira zajednička Vlada u kojoj bi on bio predsednik, a on nas je posle prevario i sklopio sporazum sa Borislavom Mikelićem i u Mikelićevu Vladu ušao ka ministar inostranih poslova. Od tada više sa njim nisam imao susrete niti sam se sa njim više ikada pohvalno izrazio. Smatrao sam da je to krajnje nemoralan čin i smatrao sam da je to čovek nedostojan bilo kakve političke komunikacije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Šešelji, samo da se zadržimo jedan trenutak na Milanu Babiću. Naime, da li se sećate da sam ja došao u sukob s njim, odnosno kritikovao njegovo ponašanje u nekom povodu, da vam ne bih postavljao sugestivno pitanje, ne želim ni da kažem u kom povodu, ali, u svakom slučaju, tu je vrlo javno postojao veliki spor. Da li se sećate toga?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Da. Taj spor je bio povodom Vensovog plana (Vance Plan). To je bilo negde u januaru 1992.

godine, koliko me sećanje služi. Razgovori su vođeni u Beogradu na inicijativu sa zapada da i rukovodstvo Srbije i SFRJ učestvuje u sklapanju tog Vensovog plana. Tada je Milan Babić imao vrlo tvrdokoran stav, kategorički odbijao plan, a na sastanku, ne znam da li ste vi lično bili, ali bilo je rukovodstvo, državno, pretpostavljam i vi, nagovarali ste ga da taj plan, ipak, prihvati. Plan je prihvaćen od strane drugih funkcionera Republike Srpske Krajine, mislim da ga je potpisao predsednik Narodne skupštine Mile Paspalj, a iskorišćena je neka situacija pošto Milan Babić spava do 14.00, 15.00, sednica je bila zakazana za 9.00 i tako je bez njega donesena odluka da se usvoji Vensov plan za Srpsku Krajinu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Taj sastanak o kome govorite da su njega ubeđivali, bio je u Predsedništvu SFRJ čiji ja nisam bio član, ali tačno ste rekli da je bio dug sastanak, gde su rukovodstvo ...

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Ja nisam ni rekao da ste vi bili prisutni, ali ste vi javno podržali taj Vensov plan. Nisam ni rekao da ste vi jedan od učesnika sastanka, a, zapravo, to ne mogu ni znati, jer ja lično nisam bio prisutan. Moja su saznanja da je taj sastanak bio, objavljeno je u medijima da je bio sastanak i moja su saznanja da se on jedini protivio prihvatanju Vensovog plana, a da su svi stali bili za. Nisam ni rekao da ste vi bili prisutni, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite, shvatio sam to, ja to želim da se ovde, da budemo jasni zbog zapisnika. Bilo je nešto malo nejasno. A u tom sporu između mene i Babića, na čijoj ste vi strani bili?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Pa u sporu između vas i Milana Babića, ja sam bio na strani Milana Babića, mada sam, posle nekih razgovora sa grupom istaknutih intelektualaca u Beogradu i ja naknadno podržao Vensov plan, na žalost, posle se pokazalo, ipak, kao greška, jer smo bili prevareni i od strane zapadnih sila i od strane Ujedinjenih nacija. Ali u tom trenutku ja sam bio na strani Milana Babića, a želao sam, na neki način, da se poprave politički odnosi između SFRJ i Srbije i vlasti Republike Srpske Krajine. Smatrao sam ne treba tu da dolazi do nekih sukoba, pogotovo javnih sukoba, jer bi

to moglo voditi nanošenju štete ukupnim državnim i nacionalnim interesima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, vi ste, u stvari, sada objasnili i zašto ste u tim sporovima podržali Babića.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li to sve šta možete da kažete o razlozima zašto ste podržali Babića?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Pa meni je lično više imponovala njezova politika čvrstog stava i prema hrvatskom rukovodstvu i prema zapadnim silama, nego vaša pomirljiva politika i neprekidno traganje za sporazumima. Vi ste neprekidno hteli sporazume, vi ste neprekidno hteli kompromise, vi ste bili za dijalog, a ja sam redovno imao mnogo tvrdi stav. Meni su mnogo više imponovali ljudi koji su poput mene zauzimali taj tvrdi stav.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U paragrafu 7 je sledeći koji se pominje kao, koji se navodi ovde kao učesnik tog navodnog zločinačkog poduhvata, Milan Martić. Kakav je vaš odnos prema Milanu Martiću kao učesniku tog navodnog udruženog zločinačkog poduhvata?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Sa Milanom Martićem sam se upoznao i susretao prilikom mojih dolazaka u Knin, u Republiku Srpsku Krajinu. Ispočetka su naši odnosi bili dobri, a onda smo se sukobili 1993. godine kad je došlo do žestokog sukoba između Srpske radikalne stranke i vaše Socijalističke partije Srbije. Onda je Milan Martić izdao neko saopštenje protiv Srpske radikalne stranke i nastaje period našeg sukoba. Na izborima u Republici Srpskoj Krajini koji su održani te jeseni, na predsedničkim izborima Srpska radikalna stranka je imala svog kandidata, Radeta Leskovca, predsednika tadašnje Srpske radikalne stranke za Republiku Srpsku Krajinu, dakle nismo podržavali ni Babića, ni Milana Martića, ali u drugom izbornom krugu, kada su prošli u drugi izborni krug Milan Babić i Milan Martić, mi smo iz petnih žila podržali Milana Babića. A skoro sve druge političke partije su podržale Milana Martića. Koliko

se sećam i vaša Socijalistička partija je imala stav da je Milan Martić bolje rešenje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li smatrate danas da je Martić bolje rešenje nego Milan Babić?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Da. Vreme je pokazalo da je Milan Martić, uprkos našem sukobu, izuzetno častan i pošten čovek, čovek koji se u ratu nije ogrešio ni o pravo ni o moral, a o Milanu Babiću danas imam najgore moguće mišljenje. Smatram da je veoma pokvaren čovek i žao mi je što sam jedno vreme bio blizak s njim, a protiv Milana Martića. Trebalo je da bude obrnuto.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A na osnovu čega ste utvrdili da je Babić tako loš čovek i pokvarenjak, kao što ste rekli.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Na osnovu mnogih stvari. Njegovog, prvo, prevrtljivog odnosa prema koaliciji koju smo sklopili, pa na osnovu činjenice kad je čuo da se sprema hrvatska agresija 1995. godine na Republiku Srpsku Krajinu, on je ćuteći, nikome ne govoreći, svoju porodicu sklonio u Beograd, a njegovi sunarodnici su ostali da stradaju u Kninu i drugim krajiškim mestima. Zatim, Milan Babić se ovde pojavljuje kao lažni svedok u nekoliko procesa, najavljen je, kao javno svedok, dakle ne otkrivam nikavu tajnu, to mogu da potvrde iz Tužilaštva, najavljen je i kao lažni svedok i u mom procesu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Osim njih, ovde je sledeći Goran Hadžić. Šta vi ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, usporite, zamolili su prevodioci.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U redu. Gospodine Šešelju, u paragrafu 7 sledeći koji se pojavljuje kao navodni učesnik ovog navodnog udruženog zločinačkog poduhvata, je Goran Hadžić. Šta možete da kažete ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodin Najs je ustao.

TUŽILAC NAJS: Pa radi se o jednom terminološkom izboru. Pretpostavljam da je Pretresno veće svesno kada je rečeno da će da bude svedok na suđenju, tu je u redu, ali kada se kaže da se radi o lažnom svedoku, onda to može da zvuči kao da na svedoka Babića ne može da se osloni. Dakle, to je nešto što je upotrebio svedok. On je rekao da se radi o lažnom svedoku i tako ga okarakterisao.

SUDIJA ROBINSON: Da, hvala vam, gospodine Najs. Možete da nastavite, gospodine Miloševiću. To je bio opis svedoka.

SVEDOK ŠEŠELJ: Ja sam pratio svedočenje ...

SUDIJA ROBINSON: Ne, ne, o tome. O tome apsolutno ne. Nastavite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste vi smatrali ili smatrate da je Milan Babić karijerista, koristoljubac i lažov?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Da, to je moje mišljenje o njemu. A ja sam pratio i njegovo svedočenje u vašem procesu, bilo je javno na televiziji i on je mene pominjao u nekim kontekstima koji su veoma lažni. Možemo ih detaljno ratmotriti.

TUŽILAC NAJS: Prigovor na formu pitanja. Mislim da je forma pitanja bila neprikladna.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, neću da vam dozvolim to pitanje. Morate da ga preformulišete. Pitanje je sugestivno i jednostavno nije primereno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Šešelji, gospodin Milan Babić se nalazi na spisku učesnika navodnog udruženog zločinačkog poduhvata, onom istom spisku na kome se nalazite vi. Da li imate neke razloge ili neke činjenice da ponudite zbog kojih vam smeta da se nalazite u istom društvu sa Milanom Babićem?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Da. Prvo, niko od ljudi koji su na ovom

spisku nije bio u dobrim odnosima sa Milanom Babićem i niko o njemu nikada nije imao dobro mišljenje. Ja sam, dakle, jedini koji je u jednom periodu imao izvesne dobre odnose s njim. Drugo, Milan Babić je bio kukavica u toku rata. Nikad nije smeo da obiđe vojnike na borbenim položajima, bio je koristoljubiv, isključiv, a posle rata se, takođe, veoma loše pokazao. Ovde je Milan Babić davao neistinite navode koji se tiču i mojih odlazaka tamo. Na primer, on je reko da je Marko Negovanović kao ministar odbrane Srbije dao helikopter kojim sam ja otišao u Zapadnu Slavoniju, a Marko Negovanović tada nije bio ministar odbrane Srbije, bio je Tomislav Simović koga takođe imamo na ovom spisku. To vam je, dakle, jedna ilustracija ...

SUDIJA ROBINSON: Hvala, hvala, gospodine Šešelji. Odgovorili ste na pitanje. Sledeće pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, gospodine Šešelji. Postavio sam vam pitanje u vezi sa Goranom Hadžićem, ali s obzirom na intervenciju gospodina Najsa, niste stigli na njega da odgovorite, pa vam ga, evo, ponavljam, da ne dodajem sve šta sam vas uz to pitao. Recite u vezi sa Goranom Hadžićem ...

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Sa Goranom Hadžićem sam većito bio u sukobu, dakle u neprijateljskim odnosima. I napao sam ga žestoko na onoj Svesrpskoj skupštini u Sava-centru koja je bila sazvana da donese savetodavnu odluku kojom će se sugerisati rukovodstvu Republike Srpske da prihvati Vens-Ovenov plan (Vance-Owen Plan). Vi ste bili na toj sednici i možda se sećate da sam najbrutalnijim rečima napao Milana Babića, ne Milana, Gorana Hadžića, optužujući ga i za kriminal i za mnogo štošta. Dakle uvek smo bili u sukobu, nikad nismo bili u bliskim odnosima, ni privatnim ni političkim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sledeće ime na ovom spisku učesnika navodnog zločinačkog poduhvata je Jovica Stanišić. Da li ste vi imali ikave odnose sa Jovicom Stanišićem, bilo povodom ovoga za šta ste i vi optuženi ili onoga za šta sam ja optužen?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Jovicu Stanišića sam prvi put upoznao u novembru mesecu 1992. godine na njegovu inicijativu. Poslao je

poruku preko nekog republičkog poslanika da treba da se sastanemo. Ja sam pristao i sastali smo se ispred zgrade Narodne skupštine. On je došao sa nekim specijalnim kolima, luksuznim, blindiranim, zatamnjenih stakala, ušao sam u automobil i on mi je saopštio da se u Crnoj Gori sprema atentat na mene, da taj atentat sprema poznati crnogorski kriminalac i šef podzemlja u Crnoj Gori, Brano Mićunović. To je bilo vreme predizborne kampanje za one nove i savezne i republičke izbore u decembru 1992. godine. Istu informaciju mi je dao i tadašnji šef Službe vojne bezbednosti, general Nedeljko Bošković, ali on me zvao telefonom pa mi je to otvoreno saopštio telefonom. Jovica Stanišić nije zvao telefonom, nismo se, dakle, ni poznavali nego je tražio neposredan susret da mi sugeriše. Ja u tu kampanju nisam ni otišao, jer sam imao velike bolove u kičmi i na sam dan izbora sam operisao kičmu tako da mi je ostalo to duboko urezano u sećanje. Do te, dakle, turneje, predizborne, u Crnoj Gori, tada nije ni došlo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, gospodine Šešelj. A Franko Simatović koji je sledeći na listi ...

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Još je važno da kažem da sam posle toga ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Šešelj, znao sam da će prevodioci ponovo da intervenišu zbog brzine kojom govorite. Vi se unesete u vaše vlastite reči. Govorite prebrzo.

SVEDOK ŠEŠELJ: Ja razumem vaše probleme i probleme prevodilaca, ali i vi treba da imate u vidu da način na koji ja izlažem, pokazuje da izlažem kao čovek koji sa strašću govori istinu. Jer na ovaj način se može govoriti samo kad se govori istina. Na ovaj način na koji ja govorim, ne može se lagati. Nadam se da ćete se samnom složiti. A ja ću nastojati da govorim sporije. Sa Jovicom Stanišićem ...

SUDIJA ROBINSON: To će Pretresno veće da odluči, ostavite to Pretresnom veću. Mi procenjujemo vaše ponašanje u sudnici.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Sa Jovicom Stanišićem posle toga sam imao neprekidno sukobe. On je bio na čelu Državne bezbednosti Srbije koje ja nakon našeg žestokog sukoba sa Socijalističkom partijom Srbije, nastojala da razbije Srpsku radikalnu stranku, da vrbuje svoje agente u našem rukovodstvu. Vi se sećate, verovatno, afere sa kupovinom sedam naših saveznih poslanika predvođenih Jovanom Glamočaninom, kada su oni dobili novac da izdaju sopstvenu partiju i formiraju nezavisnu poslaničku grupu, a nedavno se ispostavilo da je Jovica Stanišić snimio, kao šef tajne službe ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Šešelj, morate malo više da se potrudite. Gospodine Miloševiću, nije to samo moja odgovornost, ovo je vaš svedok. Moj je posao da kontrolišem postupak, međutim ovo je vaš svedok.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Šešelj, ja sam se već zahvalio na informacijama koje ste dali u vezi sa poznavanjem Jovice Stanišića i ovim suštinskim podatkom koji ste dali o njegovom upozorenju da se na vas sprema atentat u Crnoj Gori i postavio sam vam pitanje u vezi sa sledećim koji je na listi, to je Franko Simatović.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li imate, molim vas da govorite, da napravite pauzu posle svake rečenice, da bi ovo što prevodioci prevode ušlo u transkript tačno. Dakle, u vezi sa Frankom Simatovićem.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Franka Simatovića zvanog "Frenki", nikad u životu nisam sreo dok Simatović nije došao u zatvor Haškog tribunala.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, gospodine Šešelj. Pošto ste to rekli, nema potrebe da dalje objašnjavate o odnosu s njim. Nikad ga u životu niste sreli do ovde u Haškom tribunalu.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Da, to je potpuna istina.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala. Kakvi su bili vaši odnosi sa jedno vreme ministrom odbrane Srbije Tomislavom Simovićem?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Dok je Tomislav Simović bio ministar odbrane Srbije, ja sam bio narodni poslanik u Narodnoj skupštini Republike Srbije. Povremeno smo se viđali na skupštinskim sednicama. Odnosi su bili korektni, ali ne naročito prisni, niti smo imali neke posebne susrete, sastanke i ratgovore. Kada sam planirao put u Zapadnu Slavoniju na predlog Ilije Šašića ministra odbrane Zapadne Slavonije, obratio sam se generalu Tomislavu Simoviću kao ministru odbrane sa molbom da mi obezbedi helikopter. On je odgovorio da Ministarstvo odbrane Srbije nema nikakav helikopter ni slično prevozno sredstvo. Ja sam se, posle toga, obratio zameniku načelnika Generalštaba, generalu Marku Negovanoviću, a Marko Negovanović me je uputio na komandanta Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane, generala Božidara Stevanovića. To je, dakle, moj jedini neposredni kontakt sa generalom Simovićem koji je imao određenu svrhu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, vi ste bili poslanik u Parlamentu Republike Srbije u to vreme, da li znate šta je bila, šta su bile nadležnosti i posao Ministarstva odbrane Srbije i da li je Srbija u to vreme imala bilo kakve oružane snage?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Ni jedna nadležnost Tomislava Simovića, kao ministra odbrane Republike Srbije, nije bila vezana za JNA. Njegove nadležnosti su se ticale priprema civilnih struktura za odbranu i mogao je eventualne nadležnosti imati u pogledu pomaganja, ali ne i komandovanja niti rukovođenja Teritorijalnom odbranom, jer je postojao republički štab Teritorijalne odbrane, imao svoga komandanta. Dakle, njegove nadležnosti su bile, pre svega, oko pripremanja civilnih struktura za eventualnu odbranu zemlje, mogao je imati određane nadležnosti oko rada vojnih odseka i upućivanja regruta na redovno služenje vojnog roka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo objasnite, pošto se ovde ne razume šta je vojni odsek u najkraćem, šta je vojni odsek?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Vojni odseci su regionalni, najčešće

opšitinski departmani Ministarstva odbrane koji se bave upućivanjem regruta na redovno služenje vojnog roka, evidencijom rezervnog sastava i povremenim pozivima na vežbu pripadnika rezervnog sastava JNA. To su im, otprilike, ključne nadležnosti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kad pozivaju na vežbu oni, praktično, obavljaju jedan posao za JNA.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Obavljaju samo tehnički posao, jer jedinice JNA zakazuju vežbe, a vojni odseci obavljaju tehnički posao oko pozivanja vojnih obveznika na te vežbe.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, to su teritorijalni, to su vojno- teritorijalni organi.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Da, mi ranije nismo ni imali ministre odbrana po federalnim jedinicama. To je negde počelo da se uvodi krajem sedamdesetih ili početkom osamdesetih godina i oni su bili, u određenom smislu, vojno-teritorijalni organi, jer se redovno nije dešavalo da kad se formira vlada federalne jedinice, da mandatar sam određuje ko će bito ministar odbrane, obično se tražilo mišljenje od Generalštaba, pa je Generalštab određivao nekog oficira da bude na toj funkciji. Tako je, po mom mišljenju, ne mogu vam sad ovo pouzdano svedočiti, Tomislav Simović promovisan od strane Generalštaba kao pogodan za obavljanje te funkcije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je tačno. Sledeći na listi, sledeće ime na listi je vaše ime i njega ću preskočiti. Posle vas je ime Momira Bulatovića. Recite mi kakav je vaš odnos prema Momiru Bulatoviću, a posebno prema njemu kao navodnom učesniku, da vodite o tome računa, dakle, bilo šta u vezi sa nekim navodnim udruženim zločinačkim poduhvatom.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Momir Bulatović je bio predsednik Republike Crne Gore. Prvi put u životu s njim sam imao razgovor kada je na mene izvršen atentat nakon mitinga u centru Podgorice, u glavnom gradu Crne Gore. Atentator je bacio ručnu bombu koja je ranila 62 učesnika mitinga i mene je ranila. Atentator je ubrzo uhvaćen, a pošto sam ja tada sa suprugom bio u Crnoj Gori, Momir

Bulatović je kao predsednik Crne Gore došao na aerodrom da nas isprati za Beograd i da izrazi žaljenje što se desio taj atentat. Posle ja više s njim nisam imao nikakve posebne razgovore i susrete sve dok, sve u ovom vremenu dok traje, na koje se odnosi optužnica. Naravno, posle smo imali više susreta kada je Momir Bulatović postao predsednik savezne vlade, ali to se desilo, koliko me sećanje služi, tek 1998. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, ali to obuhvata ovaj period Kosova.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Da, obuhvata period ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jedno vreme vaš zamenik Tomislav Nikolić bio je potpredsednik savezne Vlade u Vladi Momira Bulatovića.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Da. Nisam na to mislio pošto sada obrađujemo ovu, takozvanu, hrvatsku optužnicu. Da, moj zamenik u Srpskoj radikalnoj stranci Tomislav Nikolić bio je potpredsednik savezne Vlade čiji je predsednik bio Momir Bulatović.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kakvo je vaše iskustvo iz odnosa vaše stranke, vas lično, Tomislava Nikolića sa Mominom Bulatovićem?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Pa misimo imali ratličite faze međupartijskih odnosa. Često smo bili u međupartijskom sukobu. Bilo je i tih perioda saradnje. Što se tiče lično Momira Bulatovića, ja ga smatram prilično časnim čovekom, dakle nemam nekih ličnih zamerki te vrste, ali sasvim isključujem mogućnost da smo bilo kada bili u nekom udruženom poduhvatu, a pogotovo zločinačkom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sledeće ime na listi koje sadrži paragraf 7 je Aleksandar Vasiljević. Vi ste juče pominjali aktivnosti Aleksandra Vasiljevića. Da li imate nešto tome da dodate, a posebno želim da vas pitam o vašem odnosu sa Aleksandrom Vasiljevićem, pošto ste svi obuhvaćenim nekakvim zločinačkim poduhvatom. Kakav je vaš odnos sa Aleksandrom Vasiljevićem?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Ja sam većito bio u sukobu sa

Aleksandrom Vasiljevićem još dok je on kao pukovnik bio šef Vojne bezbednosti Sarajevske armijske oblasti, iz političkih razloga sprečio je moj odlazak na odsluženje vojnog roka u Školu rezervnih oficira, a ja sam to strašno želeo iz više razloga. On je sprečio taj odlazak kao šef Službe bezbednosti Sarajevske armijske oblasti. Zatim kada je prešao u Generalštab u Beograd kao šef Sužbe vojne bezbednosti mi je kao političkom protivniku širio glasine da sam bio silovan dok sam kao osuđenik ležao u zeničkom zatvoru, što je čista izmišljotina, što je obična laž, ali je tendenciozno lansirano kako bi mi se nanela politička šteta, jer sam već za režim bio nepodnošljiv kao antikomunistički disident.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Stanite, stanite malo, gospodine Šešelj. On je hteo da vas ponizi, nesumnjivo, takvim ...

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: I da me ponizi i da me moralno diskavilifikuje u javnosti, jer to je, znate, u našoj javnosti, u našem narodu teško poniženje, najteže moguće.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Zato i kažem, verovatno na to mislite, ali kad kažete "režim" na koji režim mislite, molim vas?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: To je još onaj režim bivše SFRJ. Ta je laž lansirana u beogradsku javnost krajem osamdesetih godina.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, hteo sam da radi zapisnika bude jasno da to, kad kažete "režim" ... Ovde kad se upotrebljava reč "režim", obično se misli na režim iz vremena kad sam ja bio predsednik pa sam hteo da ...

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Ne, ovo je savezni nivo vlasti i JNA koja je bila pod saveznim Ministarstvom odbrane.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vrlo dobro.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Zatim posle, javno sam više puta napadao Aleksandra Vasiljevića zbog raznih kriminalnih aktivnosti koje je činio kao šef Vojne službe bezbednosti. On je jedno vreme bio u zatvoru, ako se sećate one afere "Opera" i "Labrador", kad su podmetane bombe u Zagrebu na Jevrejskom groblju i u zgradu Jevrejske

opšitine. Optuživao sam Aleksandra Vasiljevića da je u toku oslobađanja Vukovara ukrao iz Vukovarske banke nekoliko miliona maraka koje nikada nije predao u Vojni servis Narodne banke Jugoslavije. Ako je taj novac spadao u ratni plen, on je morao biti uredno predat u Vojni servis Narodne banke Jugoslavije prema propisima koji su tada važili. Taj novac je netragom nestao, a ja sam javno zbog toga optuživao generala Aleksandra Vasiljevića. Zatim sam ga optuživao da je kao šef Vojne službe bezbednosti i na srpskoj strani lično inicirao određene zločine koji bi se onda pripisali srpskim nacionalistima. Reč je, pre svega, o zločinima koji su izvršeni na području Zapadne Slavonije i zločinima koji su izvršeni nakon oslobađanja Vukovara. Interesantno je to da je on uvek bio prisutan na terenu kad se to dešavalo. A niko ga ni za šta ne goni povodom toga.

SUDIJA ROBINSON: Hvala, gospodine Šešelj. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sledeća ličnost, gospodine Šešelj, koja se pominje u paragrafu 7 zajedno s vama u navodnom udruženom zločinačkom poduhvatu, je Radovan Stojčić zvani Badža.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Prvi put sam upoznao Radovana Stojčića zvanog "Badža" negde u leto 1991. godine u Erdutu gde je on boravio kao dobrovoljac Teritorijalne odbrane Istočne Slavonije, Baranje i Zapadnog Srema. A sreli smo se posle još nekoliko puta, mislim na nekoj proslavi, mislim da je to bilo u Belom Manastiru nakon oslobođenja istočnog dela Republike Srpske Krajine, posle godinu ili dve godine dana. Međutim, on je kao pomoćnik ministra unutrašnjih poslova Srbije i komandant, odnosno načelnik Javne bezbednosti, policijski general, organizovao moje hapšenje i hapšenje mojih najbližih saradnika iz Srpske radikalne stranke prilikom našeg pokušaja da održimo miting u Gnjilanu (Gjilan) na području Kosova i Metohije i tada smo moj zamenik Tomislav Nikolić i ja prekršajno osuđeni na dva mesec zatvora, ostali stranački funkcioneri na nešto manja kazne. Radovan Stojčić Badža je ubijen negde, koliko me sećanje služi, u prvoj polovini 1997. godine u atentatu u

restoranu "Mama mia" u centru Beograda. Već smo govorili o tim okolnostima vezanim za njegovu smrt i o otome ko stoji iza njegovog ubistva u toku prethodnog ispitivanja, ali ja mogu da ponovim ako insistirate. Dakle, nije bilo nikakvih prijateljskih međusobnih odnosa, nikakve čvrste veze, slučajno smo se upoznali, a posle je, naravno, bio u sukobu sa nama, srpskim radikalima i to u najžešćem mogućem sukobu, kao šef policije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodin Šešelj, kad ste govorili, kad sam vam postavljao pitanja o ovim tvrdnjama gospodina Najsa kako je Srbija bila policijska država i kako, kako je on to rekao, između 1997. godine i 2000. godine, nije bila retkost da neki ugledni ljudi budu ubijeni, Radovan Stojčić Badža bio je moj blizak saradnik.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Lično vam je bio i krajnje odan čovek i onaj ko ga je ubio svakako je i to imao u vidu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li se sećate da su u toku tih godina, to je gospodin Najs insistirao na nekim ubistvima koje vrši policijska država, uglavnom stradali moji saradnici?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate ubistva generalnog sekretara Jugoslovenske levice Zorana Todorovića?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Da, sećam se tog ubistva. Ja sam se lično i bavio, između ostalog, pošto verovatno znate da sam istraživao činjenice i okolnosti koje se tiču i nekih drugih likvidacija, ja sam javno izražavao sumnju da ga je ubio Nenad Đorđević. Ispostavilo se da je taj Nenad Đorđević veoma blizak Zoranu Đinđiću i posle imao velike privilegije posle petooktobarske smene vlasti u Beogradu, a on nikada za to nije bio procesuiran. A znam da vam je taj Zoran Todorović zvani "Kundak" bio čovek od najvećeg poverenja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Bio je generalni sekretar Jugoslovenske levice.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate ubistva Žike Petrovića, generalnog direktora JAT-a i mog ličnog prijatelja?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Da, koliko se sećam, to je bilo negde u prvoj polovini 2000. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate ubistva Boška Peroševića?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Da.

SUDIJA ROBINSON: Pogledajte transkript. Prevodioci vas mole obojicu da usporite. Znači, gospodine Šešelj, vi kažete da iz više razloga, između ostalog zato što ne poznajete dvojicu od tih ljudi ili ste ih znali samo kratko vreme u smislu relevantnog vremena iz optužnice ili zbog vaše političke opozicije prema nekima od njih, navodi u paragrafu 7 su netačni?

SVEDOK ŠEŠELJ: Da, nemoguće je sa ovim ljudima da pripadam bilo kakvom udruženom poduhvatu, a kamo li zločinačkom. Još je ostao Željko Ražnatović zvani "Arkan" s kojim sam takođe neprekidno bio u sukobu. Pa ja sam jedini srpski političar koji se u Beogradu usuđivao da javno napada Arkana. Čak me Arkan i tužio pa kad sam se pojavio na sudu, povukao je optužnicu protiv mene. Nije smeo ni on da se pojavi. A to je, uveravam vas, bilo u to vreme veoma, veoma opasno. Dakle nemoguće je da smo svi mi ovde zajedno navedeni predstavljali bilo kavu grupu koja je imala pred sobom zajednički plan, zajednički projekat, zajednički poduhvat i tako dalje. Mi smo mnogo više energije trošili u međusobne sukobe nego što bismo, eventualno, neki od nas, po nekom pitanju, međusobno sarađivali.

SUDIJA ROBINSON: Ali, naravno, gospodin Milošević nije spomenuo samog sebe. Vi ste bili u opoziciji gospodinu Miloševiću.

SVEDOK ŠEŠELJ: Mismo imali samo jedan period intenzivne saradnje, to je trajalo negde od marta ili aprila meseca 1993. godine, do septembra 1993. godine. Posle izbora u decembru 1992. godine,

Miloševićeva partija je bila najjača po snazi, ali nije imala većinu u Parlamentu. Druga po snazi je bila moja Srpska radikalna stranka. Partija gospodina Miloševića nam je ponudila koaliciju da uđemo u Vladu, sastanak je bio u, takozvanoj, zgradi "CK" gde je bilo sedište Socijalističke partije, sastanak je sazvao mandatar Nikola Šainović, ponudio da uđemo u Vladu, ja sam u ime Srpske radikalne stranke odbio ulazak u Vladu, rekao "mi ne možemo s vama u Vladu, jer smo ideološki protivnici, ali možemo da vam pružimo šansu da vam za izvesno vreme podržimo manjinsku Vladu. Ako ne budemo zadovoljni, mi ćemo tu Vladu obarati". Mi smo tu Vladu Nikole Šainovića kao manjinsku podržavali negde oko šest meseci, a u septembru 1993. godine krenuli u neno obaranje, što je dovelo do tada najžešćeg sukoba između partije gospodina Miloševića i Srpske radikalne stranke.

SUDIJA ROBINSON: Hvala, gospodine Šešelj. Gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U ovim ubistvima, gospodine Šešelj, ljudi kao što je Badža, kao što je Zoran Todorović, Boško Perošević, Žika Petrović generalni direktor JAT-a, da ne ogrešim dušu da nekog od njih zaboravim ...

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Pavle Bulatović ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: ... ministar odbrane. Uglavnom su stradali moji politički istomišljenici i moji saradnici.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Da. S tim što se za Radovana Stojčića Badžu mora reći, istine radi, još jedan momanat. On je bio umešan u još neke poslove oko duvana sa Stankom Subotićem zvanim "Cane Žabac", ali taj Stanko Subotić Cane Žabac je bio najbliži prijatelj Zorana Đinđića. Čak je Đinđiću organizovao privatnim avionom letove u razne delove sveta, čak u Arapske emirate (UAE, United Arab Emirates) na doček Nove godine i tako dalje. Taj Stanko Subotić zvani "Cane Žabac" je bio jedan od glavnih finansijera Zorana Đinđića. Nekom svojom nesmotrenošću Radovan Stojčić zvani "Badža" je imao neko vreme kontakte sa tim Stankom Subotićem i neku saradnju oko švreca cigareta čije ja detalje ne znam, ali o tome

je štampa intenzivno pisala. I onog trenutka kada je zasmetao Stanku Subotiću tadašnjem kralju balkanske duvanske mafije, on je naložio njegovu likvidaciju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sledeća ličnost na ovom spisku je Željko Ražnatović Arkan, ali mislim da je tu bilo dovoljno objašnjenja. Ako smatrate da nije bilo, da niste pružili dovoljno informacija o svojim odnosima s njim, možete da dopunite ono šta ste juče govorili u vezi sa Arkanom.

SUDIJA ROBINSON: Rekli ste dovoljno.

SVEDOK ŠEŠELJ: Ako je dovoljno, ja ne insistiram. Ja sam najviše o njemu govorio dok je bio živ. Sad kad je mrtav, nije mi baš ni prijatno da ga govorim, da vam iskreno kažem. Ali radi istine, moram da kažem.

SUDIJA ROBINSON: Već smo čuli svedočenje o tome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E sada, kada pogledate celu ovu listu gospodine Šešelj, ona vam je u paragrafu 7, proizilazi da neke od ovih navodnih učesnika zločinačkog poduhvata sa kojima ste ovde, u ovom paragrafu povezani, nikad niste ni upoznali. A sa nekim od njih ste bili stalno u sukobu.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: A s nekim povremeno u sukobu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: S nekim povremeno u sukobu. Neki od njih su optuženi za neka dela, da ne ulazim u njih, neki nisu. Da li imate neko objašnjenje za to?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Pa ja mislim da je ovo pravljeno napamet, bez ikakvog utemeljenja u činjenicama. Kad bi zaista ...

SUDIJA ROBINSON: Neću da dozvolim to pitanje. Ne može da bude od pomoći u ovom suđenju kad svedok objašnjava zašto je neka osoba optužena za neko krivično delo. To ovde nije od pomoći. Postavite neko dugo pitanje, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U vezi sa Arkanom, vi ste

pomenuli Dolanca ...

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: ... koji je bio jedan od najmoćnijih ljudi za vreme Tita, posle Titove smrti takođe jedan od najmoćnijih ljudi. Dakle sada da se pomerimo sa teme "Arkan", to ste juče objasnili, vi ste javno napali Dolanca u više navrata.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovde u tabulatorima 9, 10 i 11 nalaze se izvodi iz vaše knjige "Hajka na jeretika", gde ste objavili, samo pogledajte o čemu se radi, pisma koja ste uputili Saveznom javnom tužiocu Jugoslavije ...

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Bila su tu i dva otvorena pisma Dolancu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Otvoreno pismo, dva otvorena pisma Dolancu i jedno pismo Saveznom javnom tužiocu.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Prvo otvoreno pismo je Dolancu upućeno, piše: "Članu Predsedništva Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije", drugo takođe i treće je upućeno ovom ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, da li moramo baš da se vraćamo unazad sve do 1987. godine? Koji je datum sledećeg pisma?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne moramo. Ja samo želim da se prvo ovo poveže, pošto je gospodin Šešelj govorio o ulozi Dolanca iz tog vremena, o ulozi Arkana u vezi sa Dolancovim aktivnostima, sa njegovim ličnim sukobom i nastojanjem da se Doalnc pozove na odgovornost.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Koliko ja razumem vaše insistirnje, poenta je u tome da je Arkan u vreme Dolanca praktično izrastao u nedodirljivu kriminalnu figuru u Beogradu i u celoj prethodnoj

Jugoslaviji. On je zaista bio toliko moćan, toliko finansijski jak da mu niko, praktično, ništa nije mogao. Ja se sećam jednog detalja, 1993. godine sam došao do saznanja da je Željko Ražnatović Arkan oteo u Beogradu, odveo u Erdut u Istočnu Slavoniju i tamo ubio Isu Leru. Isa Lera je bio takođe jedan čovek iz kriminalnog podzemlja, došao je u sukob sa Arkanom. Ja sam čak našao jednog svedoka tog ubistva i javno sam optužio Arkana, podneo i prijavu policiji i došli su inspektori policije kod mene i razgovarali smo o tome i ja sam im dao sve podatke koje sam znao, ali mi je tada i policijski inspektor rekao da su oni bili svesni toga, ali ne mogu da dokažu, jer postoji veliki strah kod potencijalnih svedoka. Dakle, policija je bila prilično upućena u njegove kriminalne aktivnosti, ali je bilo teško nešto dokazati i procesuirati, toliko je njegova mafijaška mreža bila razgranata. Ovo je činjenica koja se može potvrditi iz više dokaza, novinskih natpisa i tako dalje, ovim mojim optužbama protiv Arkana, pa sam mu ja u jednoj televizijskoj emisiji rekao da je on češće navlačio čarapu na glavu nego ja na noge, to sam mu rekao pred izbore 1993. godine ...

SUDIJA ROBINSON: U redu, nisu nam potrebni svi ti detalji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Komentarišući pitanja koja de tiču ovih navodnih učesnika, takozvanog, zločinačkog poduhvata na kome insistira gospodin Najs, vi ste objašnjavali, povodom vaših odnosa sa Milanom Babićem, Vensov plan na osnovu koga su "Plavi šlemovi" (Blue Helmets) došli u Krajinu. Recite, s obzirom da ste bili veoma aktivno angažovani na tome, u to vreme podržali Babića i vrlo detaljno se upoznali sa svim aktivnostima koje su to pratile, na osnovu Vensovog plana Savet bezbednosti (UN Security Council) je uspostavio UNPROFOR (United Nations Protection Force), Zaštitne snage Ujedinjenih nacija, to nije sporno ...

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Polazeći od vaših saznanja i stanja na terenu i vaših saznanja o stanju na terenu, koga je te snage trebalo da štite i od koga?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Te snage koje su raspoređene na teri-

toriji Republike Srpske Krajine trebale su da štite srpsko stanovništvo od hrvatske vlasti. I uspostavljanjem tog plana, srpska vojska je razoružana, oružje je njeno smešteno u skladišta sa duplim ključem. Jednim ključem su raspolagale komande srpske vojske Srpske Krajine, a drugim ključem nadležni oficiri Ujedinjenih nacija, odnosno UNPROFOR-a. I taj Vensov plan nije prejudicirao političko rešenje problema, ostavljao je da se problemi reše pregovorima svih zainteresovanih strana, pre svega pregovorima političkih predstavnika Srba iz Srpske Krajine i političkih predstavnika Republike Hrvatske. Međutim, uprkos tome što su trupe Ujedinjenih nacija preuzele kontrolu nad celom Republikom Srpskom Krajinom i što su garantovale bezbednost tamošnjem srpskom stanovništvu, u više navrata hrvatske snage su brutalno gazile odredbe sporazuma, napadale tamošnje Srbe i zauzimale određena područja, na primer Miljevački plato i još neka. I to su Ujedinjene nacije i zapadne sile, na žalost, tolerisale. Na kraju, Hrvati su izvršili prvo agresiju na Zapadnu Slavoniju, a onda na Republiku Srpsku Krajinu, uprkos tome što su se tamo još uvek nalazile trupe Ujedinjenih nacija i izazvale su egzodus celokupnog srpskog stanovništva, ubile su mnogo civila, ubile su mnogo žena, dece i staraca. Na žalost, ovo Haško tužilaštvo je samo optužilo generala Gotovinu i još nekolicinu. Glavne krivce nikada nisu optužili, a to je neviđeni egzodus u Evropi koji još uvek traje. Još uvek se srpsko stanovništvo nije vratilo, nema gde da se vrati, ne može da se vrati ili ne sme da se vrati.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Šešelji, vi se sećate, a mislim da je to ovde i rekao i napisao u svojoj knjizi, lord Owen (David Owen) je napad na Krajinu, nazvao najvećim etničkim čišćenjem u toku sukoba u Jugoslaviji.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Da, to je tačno, međutim u tom etničkom čišćenju direktno su učetovali Amerikanci preko Pentagona (Pentagon). Kao što vam je, verovatno, poznato, Pentagon raspolaže jednom moćnom firmom koja je formalno privatna, ali pod njegovom direktnom kontrolom. Ta firma se zove "*Military Professional Resources Incorporated*", otprilike joj je to naziv ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: MPRI.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: MPRI, to je naziv te firme koja angažuje penzionisane generale i penzionisane oficire za prljave poslove širom sveta gde američka armija izbegava da se direktno i oficijelno angažuje. Prilikom napada na Republiku Srpsku Krajinu, lično je američki ambasador u Zagrebu, Piter Galbrajt, stajao na hrvatskom tenku koji je ubijao srpske civile. To su sve televizije snimile i prenele, Pitera Galbrajta na hrvatskom tenku u akciji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da ostavimo, da ostavimo to po strani za jedan trenutak. Da li je vama jasno kako je moguće da za jedan takav plan koji je nesumnjivo bio poznat, koji je napravljen, na kraju krajeva ja sam za sličan taj plan, za akciju "Bljesak" ovde prezentirao i stenogram koji sam dobio, doduše od gospodina Najsa, gde se vidi kako se pripremaju u akciji "Bljesak", da isceniraju napad i da napadnu. Dakle, gde postoje dokazi da je postojao zločinački plan da se pobiju Srbi, isteraju i tako dalje. Kakvo je vaše objašnjenje da za sve to bude optužen jedan general?

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Da bi se izbeglo kažnjavanje ...

SUDIJA ROBINSON: Ne, neću da dozvolim to pitanje. Svedok ne može da da bilo kakav koristan odgovor na takvo pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Verovatno bi gospodin Najs mogao da da odgovor kad bi trebalo da ga da, a moraće da ga da u jednom trenutku i gospođa Del Ponte (Carla Del Ponte), pošto nisu svi idioti koji ovo prate.

SVEDOK ŠEŠELJ – ODGOVOR: Ja mogu da vam potvrdim sa svoje strane da ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, nastavite sa pitanjima. Ako nemate više pitanja, prekinućemo s radom.

TUŽILAC NAJS: Mislim da bi trebalo da se osvrnem na ovo poslednje. Naravno, nema nikave sumnje da niti ja niti gospođa Del Ponte

treba da odgovaramo na tu vrstu pitanja koja dolaze od optuženog. To je potpuno irelevantno.

SUDIJA ROBINSON: Možda je mislio na vašu završnu reč, ali nije bitno. Gospodine Miloševiću, ostala su nam još dva minuta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Nisam na to ni mislio već da iznesem uverenje da gospodin Najs ima veliku iluziju da neće krivično odgovarati za zločin kojim se ovde bavi. Ne pred vama, naravno, jer vi i niste za to pozvani, ali će jednom odgovarati. Jer on spada u zločince koji služe ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ja ću sada ovde da vas zaustavim. Taj komentar je bio potpuno neprimeren i bez ikakve osnove. Ja sam vas zaustavio i sada ćemo za danas da završimo s radom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pre nego što završite sa radom želim da kažem da je moje pravo i vaša obaveza da me obavestite o sledećoj stvari ...

SUDIJA ROBINSON: Ne, ja sam vas zaustavio. O čemu me obavestivate? Da li se radi o administrativnom pitanju?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Smatram da jeste administrativno pitanje, a vezano je za raspravu koja se ovde vodila povodom Velike Srbije i stavova gospodina Najsa i njegovih objašnjenja i tako dalje. Naime ...

SUDIJA ROBINSON: Ne, neću sada da čujem ništa o tome, nastavljamo sutra ujutro u 9.00.

SVEDOK ŠEŠELJ: Zar sutra?

SUDIJA ROBINSON: Izvinjavam se, nastavljamo u utorak sledeće nedelje.